

TILLVÄXT STOCKHOLM

Det finansiella ekosystemet
som tillväxtmotor

Stockholms Handelskammare

INLEDANDE ORD

Stockholm utgör en tredjedel av den svenska ekonomin och fungerar som en tillväxtmotor för hela landet. Näringslivet i huvudstaden kännetecknas av en unikt stark huvudkontorsekonomi som i sin tur omgärdas av ett väl utvecklat ekosystem av kvalificerade företagstjänster. Stockholms näringsliv är också ett nav för innovationsdrivet nyföretagande, inte minst inom teknik. Finanssektorn spelar en fundamental roll i detta ekosystem och skapar förutsättningar för tillväxt.

Stockholm rankas idag som Nordens ledande finanscentrum, med styrkor inom bland annat innovation, teknologi, kapitaltillgång samt livskvalitet. Konkurrensen mellan finansiella centrum i världen är emellertid knivskarp och den positionen kan inte tas för given. Ur ett europeiskt perspektiv är Stockholm endast nionde mest konkurrenskraftiga finanscentrum, vilket givet våra förutsättningar inte är gott nog. Det fordras kontinuerliga strategiska satsningar för att Stockholm ska behålla och förbättra sin konkurrenskraft på sikt och det är angeläget att inte vänta för länge med att agera. I många andra länder görs redan stora ansträngningar för att stärka landets finansiella centrum i ett internationellt perspektiv. Ledande finanscentrum – exempelvis London och Singapore – arbetar aktivt med att utveckla och marknadsföra den egna finanssektorn och stärka dess konkurrenskraft. I Sverige har vi hittills inte sett den typen av initiativ – och undersökningar visar rent av att Stockholm och Sverige brister i att marknadsföra sina styrkor. Det behövs en djupgående insikt om hur snabbt andra städer rör sig framåt och vilken risk det innebär för Stockholms konkurrenskraft.

Efter finanskrisen 2008 har en stor del av diskussionen om den finansiella sektorn kretsat kring finansiell stabilitet och riskhantering. Det är viktiga frågor. Men det är också angeläget att belysa finanssektorns positiva inverkan på den reala ekonomin. Fokus i denna rapport ligger därför på finanssektorns betydelse för Sveriges och Stockholms ekonomi och dess konkurrenskraft i ett internationellt perspektiv. Finanssektorn är viktig av tre huvudsakliga skäl:

1. Finanssektorn är genom sin storlek av betydelse för Sverige, trots att den i ett internationellt perspektiv utgör en relativt liten andel av ekonomin. Sektorn står idag för cirka 5 procent av Sveriges BNP-bidrag och 2 procent av sysselsättningen. De senaste åren har det också gjorts stora investeringar i finansiell teknologi med en rad framgångsrika svenska företag och innovationer.
2. Finanssektorn fyller en grundläggande funktion för det ekonomiska systemet som helhet, bland annat genom att skapa förutsättningar för handel och minska transaktionskostnader. Sektorn förser även näringslivet med kapital och bidrar således positivt till svensk innovationskraft och tillväxt. Såväl små och medelstora bolag, vilka genererar majoriteten av nya arbetstillfällen, är precis som storbolag beroende av en välutvecklad finanssektor för sin tillväxt. Exempelvis har bolag som noterats på First North, en marknadsplats som upprättats för att erbjuda mindre bolag ett större spektrum av finansieringsmöjligheter, i snitt ökat antalet anställda med 36,5 procent årligen och omsättningen med 25 procent årligen under perioden 2006-2012.
3. Finanssektorn är en viktig motor för tillväxt i ekonomin som helhet, bland annat genom att den konsumerar mångmiljardbelopp årligen, till exempel IT- och telekomtjänster till ett värde av mer än 30 miljarder kronor under 2013.

För att Stockholms finanssektor ska nå sin fulla potential och fungera som en stark tillväxtmotor framöver krävs en ambitiös men realistisk målbild. En meningsfull målsättning är att Stockholm ska vara en av Europas fem mest betydelsefulla finanscentrum år 2020. Det är även tänkbart att utveckla staden till nischledare inom exempelvis finansiell innovation och entreprenörskap.

Att fastställa målbilden – och i nästa steg etablera en handlingsplan – fordrar en djupare och bredare analys, där intressenter från både privat och offentlig sektor måste involveras. Rapportens författare är övertygade om att Stockholm har potential att utvecklas till ett finanscentrum i världsklass och är beredda att driva arbetet vidare för att nå det målet – men vi behöver se ett engagemang från fler aktörer för att ha en chans att lyckas.

Rapporten är ett resultat av ett samarbete mellan Nasdaq Stockholm, Stockholms Handelskammare, Mannheimer Swartling Advokatbyrå och Advokatfirman Vinge. Vi vill även tacka McKinsey & Company för stöd med det analytiska arbetet som underbygger rapporten. Slutligen vill vi rikta ett stort tack till vår referensgrupp bestående personer med mycket stor kunskap och lång erfarenhet. Referensgruppen har generöst delat med sig av erfarenheter, synpunkter och förslag. Samrådet med referensgruppen har varit av central betydelse för analyserna, konklusionerna och förslagen i rapporten.

INNEHÅLL

INLEDANDE ORD	2
FINANSSEKTORNS BETYDELSE FÖR TILLVÄXT	4
Storleken har betydelse	4
Finanssektorn som smörjmedel	7
Finanssektorn som konsument	9
ETT INTERNATIONELLT PERSPEKTIV	11
Liten men snabbt växande	11
Sverige i framkant inom ny teknologi	13
Stark etablering av riskkapital	13
TRENDER SOM PÅVERKAR FINANSSEKTORN	16
Föränderlig reglering	16
Snabb teknikutveckling	16
Ökad internationell konkurrens	17
STOCKHOLM SOM FINANSCENTRUM	18
Sveriges konkurrenskraft i internationell jämförelse	18
Stockholms betydelse som finansiellt centrum	19
Kännedom om Stockholm som finansiellt centrum	20
LONDON OCH SINGAPORE I FOKUS	22
London - en global ledare	22
Singapore - en regional ledare	24
STOCKHOLMS FINANSSEKTOR - EN VÄG FRAMÅT	25
APPENDIX	26
Begränsningsdefinitioner	26
Referenslista	27

FINANSSEKTORNS BETYDELSE FÖR TILLVÄXT

STORLEKEN HAR BETYDELSE

Svensk finanssektor rymmer en rad olika aktörer. På en hög nivå kan sektorn delas in i tre verksamhetstyper: finansiella tjänster, pension och försäkring samt stödtjänster till finansiell sektor (bild 1). Finansiella tjänster (banker, kreditinstitut, investment- och holdingbolag etcetera) utgör varaktigt majoriteten (65-70 procent) av finanssektorns förädlingsvärde. Inom finansiella tjänster utgör de svenska storbankerna ungefär 60 procent av den totala sysselsättningen motsvarande drygt 31 000 anställda i Sverige (2013).

BILD 1

Finanssektorn kan delas in i tre verksamhetstyper

FINANSSEKTORN VERKSAMHETSTYP	TYPEN AV AKTÖRER (EXEMPEL)	EXEMPEL PÅ AKTÖRER
FINANSIELLA TJÄNSTER¹ 67%	<ul style="list-style-type: none"> Banker, bolåneinstitut och andra kreditgivningsföretag⁴ Investment- och holdingbolag Finansiell leasing 	
PENSION OCH FÖRSÄKRING² 27%	<ul style="list-style-type: none"> Liv- och skadeförsäkringsbolag Återförsäkringsbolag Pensionsfonder 	
STÖDTJÄNSTER TILL FINANSIELL SEKTOR³ 6%	<ul style="list-style-type: none"> Värdepappershandel Tekniska tjänster till finansiell sektor (t.ex. fintech-bolag) Mäklar- och förmedlingsverksamhet 	

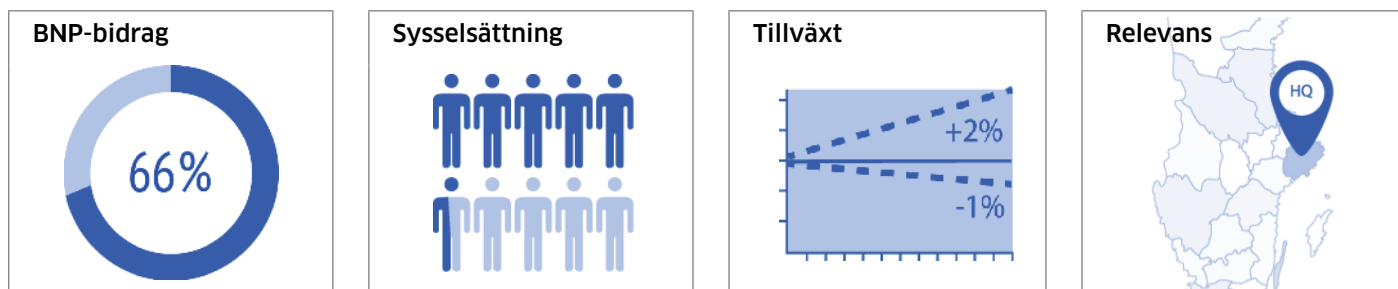
1 SNI 64; 2 SNI 65; 3 SNI 66; 4 Mätt som sysselsättning utgör de fyra storbankerna ~60% av de totala finansiella tjänsterna
% Andel av totalt BNP-bidrag från finanssektorn, 2011. KÄLLA SCB

Ovanstående uppdelning används genomgående i denna rapport och är i linje med hur Statistiska centralbyrån (SCB) kategoriserar olika aktörer inom finanssektorn.

Sveriges finanssektor är till stor del koncentrerad till Stockholm (bild 2). I Stockholms län återfinns totalt knappt två tredjedelar av sektorns BNP-bidrag och över hälften av sysselsättningen. Detta kan ställas i relation till rikets totala ekonomi för vilken Stockholm står för en tredjedel. Stockholm är dessutom en av få regioner där sysselsättningen ökar inom finanssektorn (+2,0 procent sett över hela tidsperioden 2008-2012). Både i Västra Götalands län och Skåne län, de två län där finanssektorn sysselsätter flest efter Stockholm, minskar finanssektorns sysselsättning enligt SCB:s statistik (-4,0 procent respektive -5,4 procent under samma tidsperiod).

BILD 2

Sveriges finanssektor är koncentrerad till Stockholm

66% av BNP-bidrag inom finanssektorn (31% inom hela näringslivet)

~55% av sysselsättningen inom finanssektorn (~50 000 personer)

Sysselsättningen inom finanssektorn ökar (minskar på riksnivå)

Flertalet av finanssektorns större institutioner har huvudkontor i Stockholm

KÄLLA: SCB

Sveriges finanssektor utgör ungefär 5 procent av total BNP och 2 procent av total sysselsättning.¹ År 2013 sysselsattes totalt 95 000 personer inom finanssektorn (totalt i Sverige sysselsattes ungefär 4,5 miljoner personer varav 3,3 miljoner inom privat sektor). Om man bortser från den offentliga sektorn och fastighetssektorn är finanssektorn den fjärde största sett till förädlingsvärde (bild 3).² Finanssektorn är dessutom en av de snabbast växande med en årlig tillväxttakt på 4,0 procent 2008-2013 (att jämföra med näringslivet som helhet vars förädlingsvärde under samma period växte med 1,6 procent per år 2008-2013). Av de största sektorerna är det bara IT som växer snabbare (4,2 procent per år 2008-2013).

- 1 Siffran som motsvarar finanssektorns andel av Sveriges totala ekonomi är framtagen av Eurostat och har använts konsekvent genom detta dokument. Beroende på tillvägagångssätt och vilka delar av ekonomin som inkluderas kan siffran variera något.
- 2 Vid fortsatt analys och jämförelse mellan olika branscher är fastighetssektorn, i denna rapport, exkluderad. Detta då dess BNP-bidrag är till stor del ett skattat mått på bostäders nyttjandevärde och avspeglar inte faktisk näringsverksamhet, vilket försvårar jämförelser.

BILD 3

Finanssektorn är en av de största och snabbast växande sektorerna

% CAGR 2008-13

SEKTOR ¹	FÖRÄDLINGSVÄRDE ²		SYSSELSATTA	
	Miljarder SEK, 2013		Tusental personer, 2013	
Handel	358	1,9	562	1,0
Bygg	172	0,0	320	1,5
Företagstjänster ³	161	3,8	213	2,4
Finans och försäkring	157	4,0	95	-0,4
Transport	151	0,1	78	-0,8
El, värme, vatten	105	1,2	56	1,7
IT	92	4,2	102	1,8
Kemisk industri	69	3,7	32	-4,5
Stålindustri	68	-5,4	105	-3,3
Fordonsindustri	51	-3,1	78	-2,7
Näringslivet	2 503	1,6	3 242	0,7

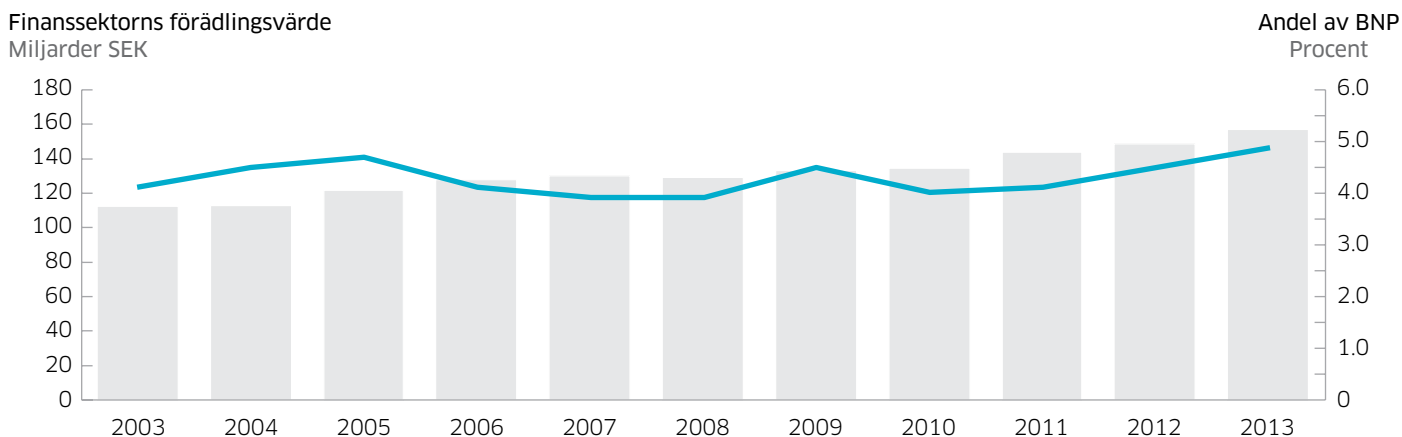
KÄLLA: SCB

- 1 Näringslivets största sektorer exkl. fastighetssektorn, vars BNP-bidrag till stor del är ett skattat mått på bostäders nyttjandevärde och som inte avspeglar faktisk näringsverksamhet. De tio största sektorerna enligt grupperingen ovan utgör ~55% av näringslivets förädlingsvärde
- 2 Finanssektorns andel av näringslivets förädlingsvärde till baspris utgör här 6,3 %, att jämföra med 4,9 % av total BNP till baspris som redovisas på annan plats i dokumentet. Eurostat redovisar det senare måttet, vilket används för bästa möjliga jämförbarhet med andra länder Skillnaden beror på hur den offentliga sektorns förädlingsvärde behandlas
- 3 Juridisk och ekonomisk konsultverksamhet; huvudkontors- och konsulttjänster till företag; arkitekt- och teknisk konsultverksamhet samt FoU

Sett över en längre tidsperiod har finanssektorn ökat förädlingsvärdet i absoluta tal varje enskilt år, 2008–2013, med undantag för 2008 då den globala finansiella krisen utbröt i större skala. Nedgången under krisen var dock begränsad och 2009 var sektorns förädlingsvärde åter på en högre nivå än innan krisen. Även mätt som andel av BNP har finanssektorn ökat i betydelse (bild 4).

BILD 4

Finanssektorn har växt och ökat sin andel av BNP

KÄLLA: SCB (förädlingsvärde); Eurostat (BNP-bidrag)

Produktiviteten inom finanssektorn ligger på en hög nivå i förhållande till andra branscher och har ökat under krisen, samtidigt som näringslivets aggregerade produktivitet minskade. Andra sektorer ser liknande uppgångar, till exempel IT och kemisk industri, medan exempelvis bygg- och fordonsindustrin hör till de branscher där produktiviteten minskat mest under och efter krisen (bild 5).

BILD 5

Finanssektorn har hög och ökande produktivitet

Genomsnittligt förädlingsvärde per sysselsatt, 1000 SEK, fasta 2013-priser

% Relativ utveckling i relation till föregående period

SEKTOR ¹	FÖRE KRISEN 2003-07	UNDER KRISEN 2008-10		EFTER KRISEN 2011-13	
Handel	565	607	+7%	633	+4%
Bygg	667	559	-16%	526	-6%
Företagstjänster ²	708	702	-1%	749	+7%
Finans och försäkring	1 311	1 394	+6%	1 581	+13%
Transport	620	604	-3%	644	+7%
El, värme, vatten	2 095	1 919	-8%	1 906	-1%
IT	711	819	+15%	923	+13%
Kemisk industri	1 262	1 654	+31%	N/A ³	+/-0%
Stålindustri	769	614	-20%	654	+7%
Fordonsindustri	761	649	-15%	646	+/-0%
Näringslivet	721	702	-3%	749	+7%

1 Näringslivets största sektorer exkl. fastighetssektorn, vars BNP-bidrag till stor del är ett skattat mått på bostädernas nyttjandevärde och som inte avspeglar faktisk näringsverksamhet. De utvalda sektorerna utgör ~55% av näringslivets förädlingsvärde

2 Juridisk och ekonomisk konsultverksamhet; huvudkontors- och konsulttjänster till företag; arkitekt- och teknisk konsultverksamhet samt FoU

3 Bristande jämförbarhet pga. nya klassificeringar 2011

KÄLLA: SCB

Produktivitetsökningen inom finanssektorn har skett med stabil sysselsättningsnivå samtidigt som löner och vinster har ökat. Tolkningar vad gäller produktiviteten bör dock göras restriktivt givet den grova definitionen av produktivitet som "förädlingsvärde per sysselsatt". Noterbart är dock att den svenska finanssektorns kostnadstäckning i relation till intäkter är god. Både banksektorns K/I-tal och den svenska försäkringsbranschens driftkostnadsprocent tillhör de lägre i Europa bland jämförda länder. Båda nyckeltalen används för att indikativt mäta effektiviteten hos en aktör i bank- eller försäkringssektorn.³

FINANSSEKTORN SOM SMÖRJMEDEL

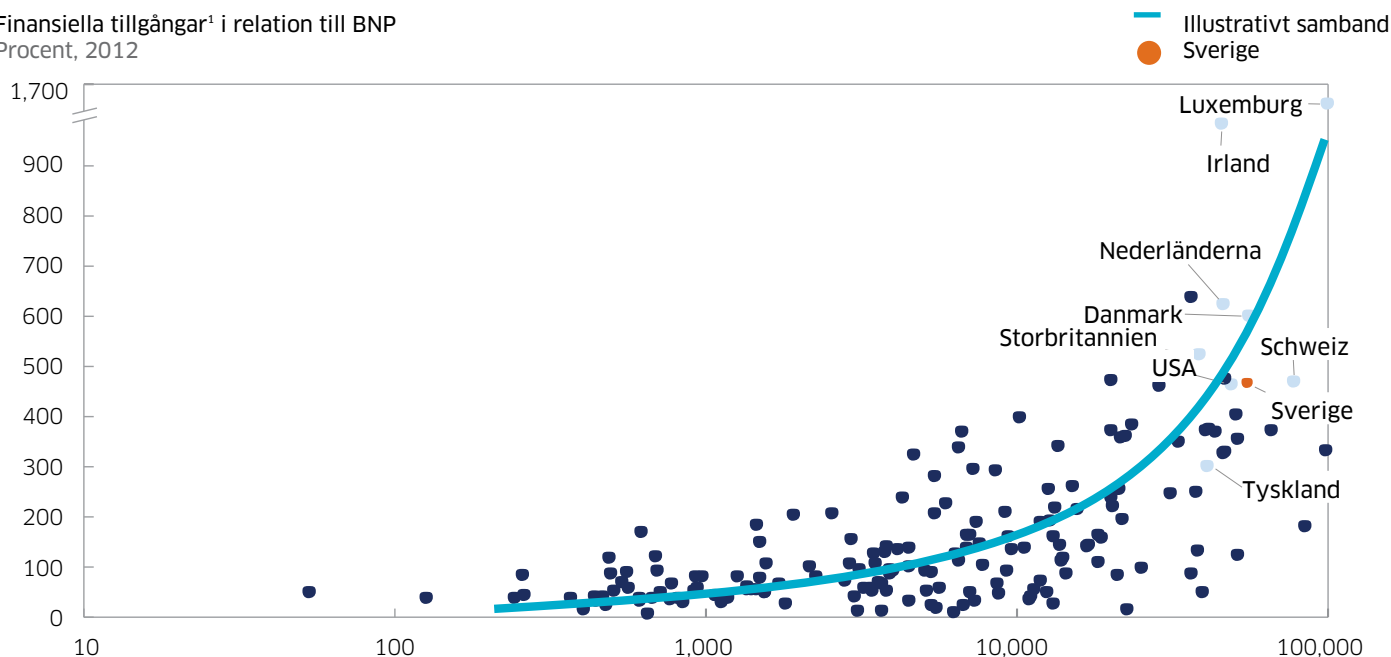
En väl fungerande finanssektor fyller flera grundläggande funktioner i ett ekonomiskt system. Att minska friktionskostnaderna vid finansiella transaktioner, möjliggöra förskjutning av konsumtion i tid (genom sparande och belåning) och erbjuda ett ekonomiskt skyddsnet genom olika typer av försäkringar är några exempel. *The Economist* noterar angående det finansiella kontraktets funktion: "... it has [...] played an indispensable role in human development for at least 7,000 years".⁴

Flera forskningsstudier har påvisat ett positivt samband mellan utvecklingen av finanssektorn och den ekonomiska tillväxten i ett land. Vissa studier pekar exempelvis på att graden av likviditet på börsen samt utvecklingen av banksektorn båda bidrar till tillväxt och produktivitetsökningar.⁵ McKinsey Global Institute (MGI) visar i en studie att ju mer förmöget ett land blir (mätt som BNP per capita) desto större blir de finansiella tillgångarna i relation till ekonomin. Det indikerar att betydelsen av finanssektorn ökar då BNP växer (bild 6).

BILD 6

Positivt samband mellan finansiella tillgångar och välstånd

Finansiella tillgångar¹ i relation till BNP
Procent, 2012

BNP per capita USD, 2012

1 Definitionen av finansiella tillgångar skiljer sig här från den som används i finansräkenskaperna. Ett mer begränsat urval av tillgångstyper ingår i denna analys för ökad jämförbarhet mellan länder

KÄLLA: McKinsey Global Institute

Det bör dock understrykas att forskning även visat på tillfällena då finanssektorn kan påverka samhällsekonomin negativt. Ett negativt samband mellan ekonomisk tillväxt och ökad utlåning har exempelvis påvisats då den privata skuldsättningen överstiger 100 procent av BNP.⁶

3 Ändamålet med effektivitetsmåten (K/I-tal och driftkostnadsprocent), som primärt används för individuella företag och delsektorer inom finanssektorn, skiljer sig gentemot syftet med ovan produktivitetsanalys. Alla måtten har dock liknande principiell uppbyggnad (någon form av output i relation till någon form av input) och kan på detta sett relateras. Se appendix för definitioner.

4 "The slumps that shaped modern finance", *The Economist*, april 2014.

5 Levine & Zervos (1998), Demigüç-Kunt & Levine (2008).

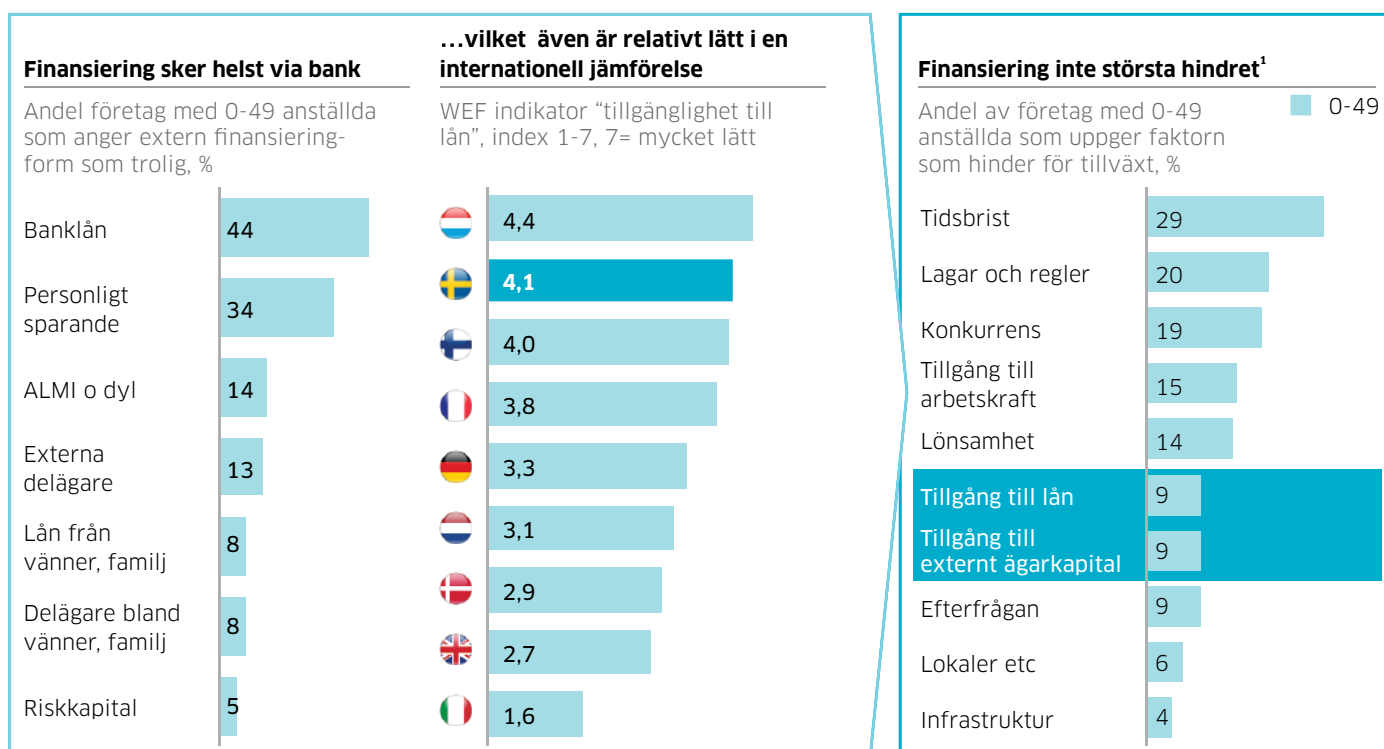
6 Arcand et al. (2012) påvisar ett negativt samband mellan ekonomisk tillväxt och utlåning till den privata sektorn då skuldsättningen överstiger 100 procent av BNP. I samma studie påvisas dock ett positivt samband mellan ekonomisk tillväxt och utlåning till privat sektor, då den aggregerade utlåningen utgör en lägre andel av BNP.

Banklån, och riskkapital är viktiga finansieringsformer. Banklån anges som den mest troliga finansieringsformen i en studie bland bolag med färre än 50 anställda, och är också enligt World Economic Forums (WEF) Global Competitiveness Report förhållandevis lätt att tillgå i Sverige jämfört med andra länder.⁷ Med de nya reglerna i Basel III/CRD IV finns det dock risk för att tillgången på kapital för små och medelstora bolag försämras, vilket i sin tur ställer krav på att kapitalmarknaden utvecklas för att kunna hantera en eventuell kapitalbrist.

I Sverige upplever ungefär var tionde till var femte företagare att finansiering är ett hinder mot tillväxt. Finansiering tycks dock inte vara det primära hindret för små företag som vill växa. Tidsbrist, lagar och regler samt tillgång till arbetskraft är några av de faktorer som upplevs som större hinder än kapitaltillgång (bild 7).

BILD 7

Finansieringstillgången i Sverige är god i en internationell jämförelse, men fortfarande ett hinder mot tillväxt för ca 10-20% av svenska företag

¹ 19.000 företag med upp till 250 anställda svarade i Tillväxtverkets undersökning Företagens villkor och verklighet (2011) på frågan, vilka som är de främsta hindren för dem att växa

KÄLLA: Svenskt Näringsliv; World Economic Forum; Tillväxtverket

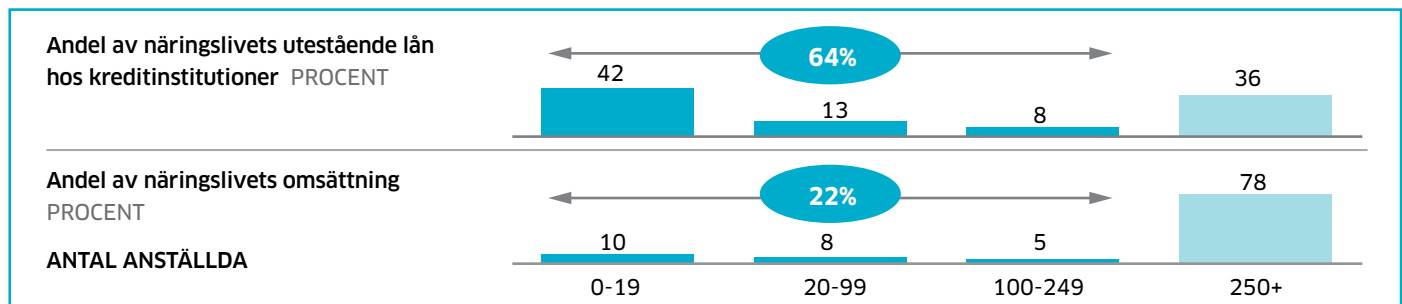
Sett till bankernas utlåning är det de små bolagen som framförallt står för lånevolymen. Almi visar i sin rapport Låneindikatorn att 60 procent av de tillfrågade bankkontoren uteslutande ger krediter till bolag med färre än 250 anställda. Finanssektorn bidrar således i stor utsträckning till tillväxt inom ny- och småföretagande, ofta på lokal nivå. Bilden bekräftas av företagets andel av skulder hos kreditinstitutioner. År 2013 stod bolag med färre än 250 anställda för 64 procent av lånen tagna i Stockholms stad, vilket är en oproportionerligt hög andel i relation till dessas bidrag till näringslivets omsättning (bild 8). Samma analys för mindre län, till exempel Västmanland, Värmland och Dalarna, visar på en ännu högre låneandel om 80 procent relativt en omsättningsandel om 53 procent. Det senare förklaras av att en högre andel stora bolag har sitt säte i Stockholm.

⁷ Sverige rankas som nummer tio i världen på indikatorn "Ease of access to loans", av EU-länderna ligger endast Luxemburg före Sverige. Global Competitiveness Report 2014-2015, World Economic Forum.

BILD 8

Små och medelstora företag står för en betydande andel av krediter från finansiella institutioner, även i relation till sin omsättning

Företagens andel av skulder hos kreditinstitutioner och omsättning per storleksklass, urval¹, 2013

1 Aktiva aktieföretag med säte i Stockholm stad, exklusive banker, n = 38,621

KÄLLA: Retriever

För många företag är börsen en viktig källa till kapital. Nasdaq Nordic utgör den femte största börsgruppen i Europa sett till börsvärde, är den tredje största börsen i Europa avseende derivathandel och det fjärde största clearinghuset. Börsen har även förhållandevis stor aktivitet vad gäller nya noteringar jämfört med andra europeiska börser. Under 2014 har Nasdaq Nordic välkomnat fler nya bolag till börsen än alla andra europeiska börser, undantaget Londonbörsen.

Inom Norden är Stockholm den enskilt största börsplatsen. Marknadsplatsen First North har även upprättats för att erbjuda mindre bolag ett större spektrum av finansieringsmöjligheter och består idag av cirka 150 bolag. Nasdaq Stockholm menar att det finns ett stort samhällsekonomiskt intresse av att erbjuda kapital, till exempel genom börsnotering, åt nystartade bolag då forskning visar att dessa står för en oproportionerligt hög andel av tillväxt och jobbskapande. Bolag som noterats på First North har i snitt sett en ökning om 36,5 procent årligen av antalet anställda och en ökning om 25 procent årligen av sin omsättning under åren 2006-2012. Sedan 2012 erbjuder First North även listning och handel med företagsobligationer för att ytterligare öka möjligheterna till kapitalanskaffning.

Medierna rapporterar emellanåt om företag som väljer att börsnotera sin verksamhet utanför Sverige. Ett exempel på detta är svenska spelutvecklaren King som tidigare i år noterades i New York. Tre faktorer som påpekas ha betydelse för val av börsnotering utanför hemmamarknaden är 1) tillgång till en bredare bas av investerare och därtill hörande chans för högre värderingar, 2) attraktivare regelverk samt 3) att fler jämförbara företag listar sig på samma marknad. Andelen företag som väljer denna väg är dock ännu förhållandevis liten.

Jämfört med andra länder är tillgången på riskkapital i Sverige stor, vilket rapporten ska återkomma till längre fram. Riskkapital är dock inte en betydande finansieringsform i tidiga faser av företagande eller hos små bolag. I den ovan nämnda studien bland företag med färre än 50 anställda anges riskkapital som den minst troliga finansieringsformen.

FINANSSEKTORN SOM KONSUMENT

Stockholm har en utpräglad "huvudkontorsekonomi" med ett växande ekosystem av bolag som erbjuder kvalificerade tjänster till de huvudkontor som idag finns i Stockholm. I undersökningen *The location of Nordic and Global Headquarters*, publicerad av Øresundsinstittuttet 2010, framgår att Sverige, med 14 globala huvudkontor, har näst flest huvudkontor per miljon invånare efter Schweiz. I sin tur återfinns 11 av dessa globala huvudkontor i Stockholm, vilket är lika många som Danmark, Finland och Norge har tillsammans. Rapporten konstaterar att bara sju städer i världen överträffar Stockholm i detta avseende – i topp ligger metropoler som Tokyo, New York, Paris och London.

Stockholms Handelskammare vidhåller att städer med hög koncentration av huvudkontor tenderar att bli ekonomiska motorer – där samlas beslutsfattare och högutbildad arbetskraft, tillväxt och produktivitet. Huvudkontor tenderar även att konsumera en hög andel företagstjänster.⁸ Finanssektorn, och i hög utsträckning dess huvudkontor i huvudstaden, bidrar således till den övriga ekonomin genom att varje år konsumera varor och tjänster till mångmiljardbelopp.

8 Inkluderar 90 listade bolag under åren 2006-2012. För övriga svenska bolag (50 000 st) med en omsättning mellan 10-500 miljoner kronor var den genomsnittliga ökningen av anställda 5 procent årligen och den genomsnittliga ökningen av omsättning 10 procent årligen.

9 Stockholms Handelskammare, "Huvudkontorens ekosystem" 2013

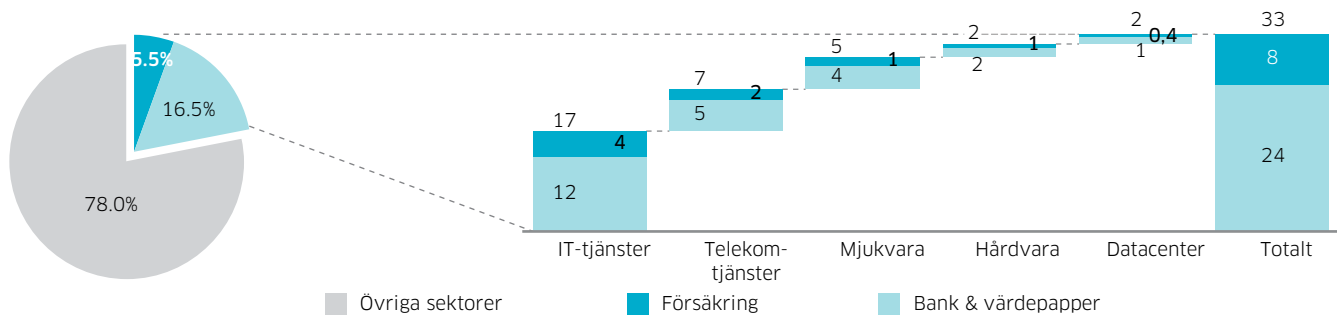
Till exempel köptes externa IT- och telekomtjänster till ett värde av mer än 30 miljarder kronor 2013. Det innebär att 22 procent av totala B2B-köp av IT- och telekomvaror och -tjänster genererades av finanssektorn, vilket är oproportionerligt högt sett till finanssektorns andel av BNP om 5 procent (bild 9).

BILD 9

Finanssektorn köper IT- och telekomprodukter och tjänster för drygt 30 miljarder SEK

B2B-inköp av IT och telekom per sektor
2013; 100 % = 146 miljarder SEK

Finansiella sektorns inköp av IT av telekom per varu- eller tjänstekategori
2013; miljarder SEK

KÄLLA: Gartner 2013

ETT INTERNATIONELLT PERSPEKTIV

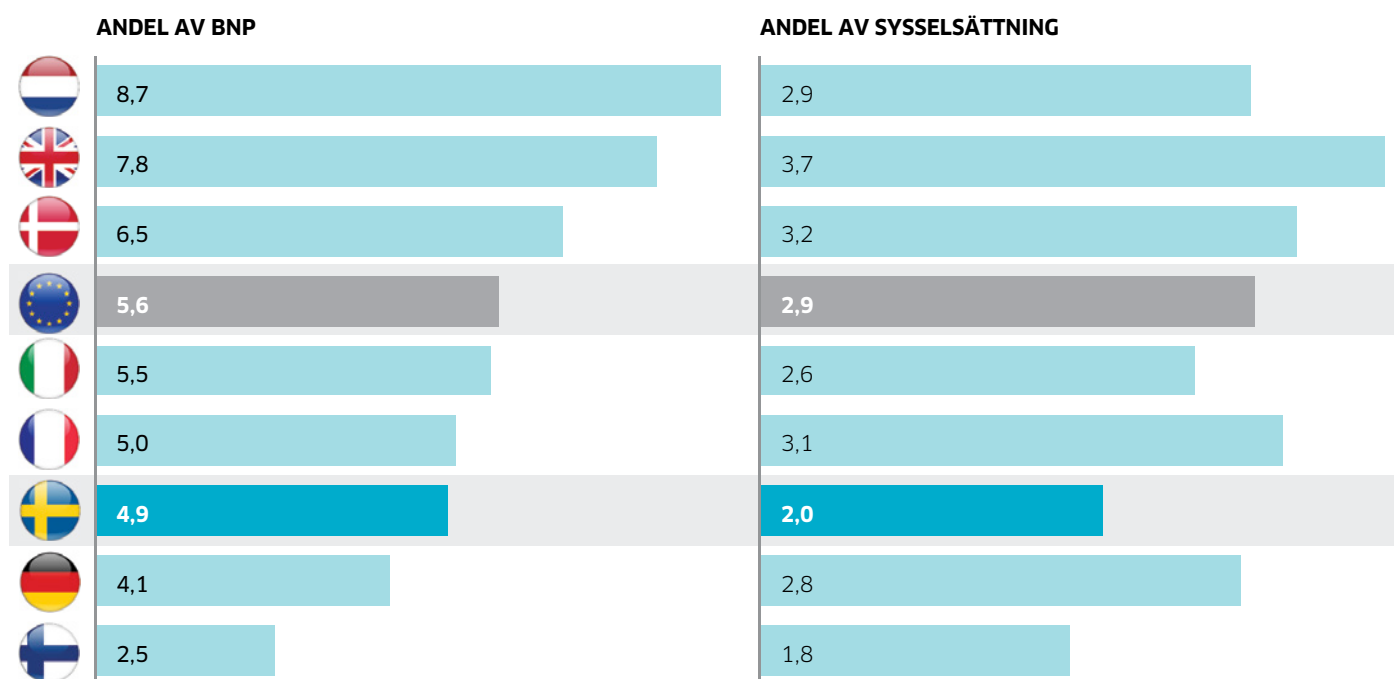
LITEN MEN SNABBT VÄXANDE

Jämfört med andra EU-länder har Sverige en relativt liten finanssektor. Sektorns andel av BNP varierar mellan 2,5 procent för Finland och 8,7 procent för Nederländerna. Sverige ligger strax under snittet med 4,9 procent. När det kommer till finanssektorns andel av den totala sysselsättningen ser man mindre variation mellan olika länder, men även här är svensk finanssektor jämförelsevis liten (bild 10).

BILD 10

Jämfört med andra EU-länder har Sverige en relativt liten finanssektor

Procent 2013; Finanssektorns relativa betydelse

NOT: Europeisk genomsnittsdata motsvarar EU15

KÄLLA: Eurostat

Däremot är den svenska banksektorn förhållandevis stor jämfört med andra länder sett till bankernas konsoliderade tillgångar i relation till BNP. Svensk banksektor, vars tillgångar utgör ungefär 380 procent av BNP,¹⁰ är då näst störst och klart över EU15-genomsnittet på 175 procent. Sannolikt är en bidragande faktor den relativt höga skuldsättningen bland hushållen - bolånen i Sverige utgör ungefär 81 procent av BNP.¹¹

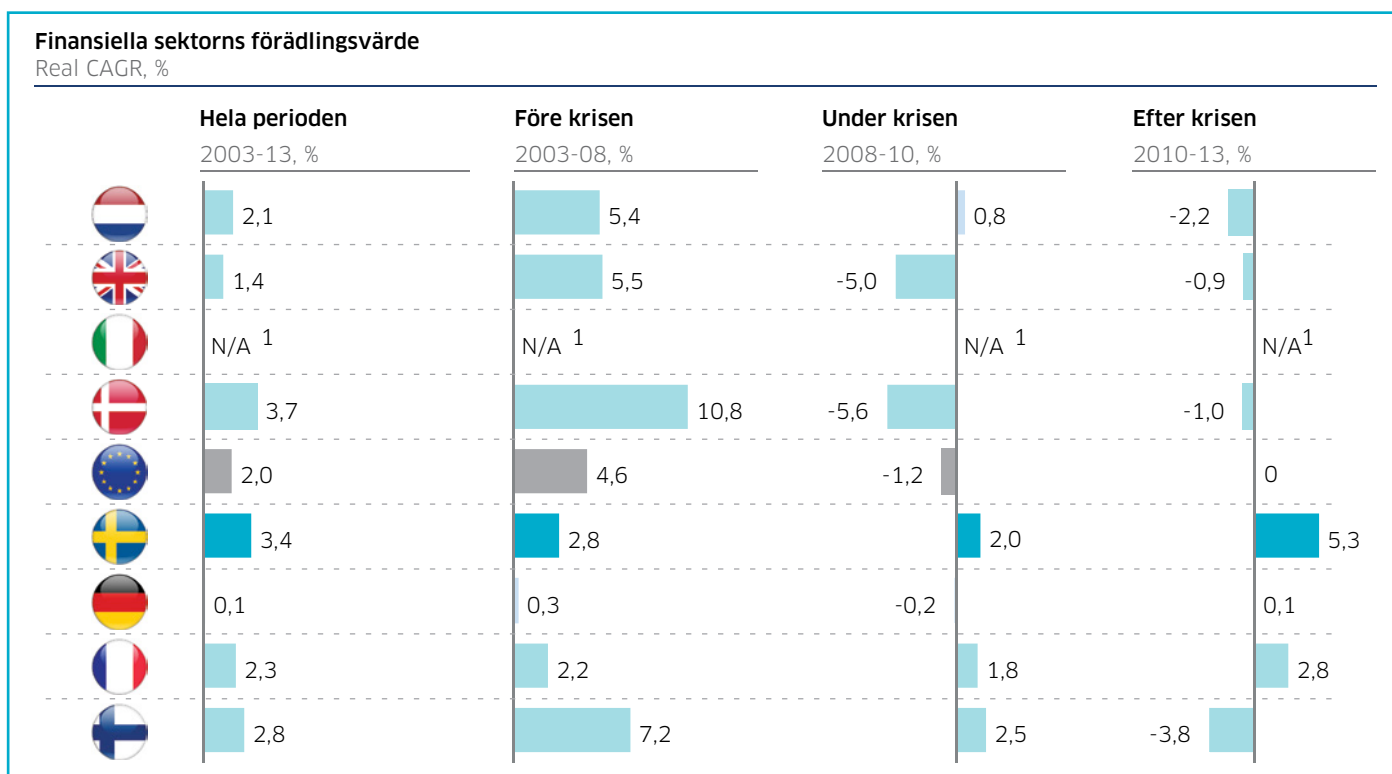
Även om den svenska finanssektorn är liten i ovanstående jämförelse är den en av de snabbast växande i EU15. Sveriges finanssektor är efter krisen den snabbast växande av alla jämförda länder (+5,3 procent per år, 2010-2013) och växer även snabbare än EU15-genomsnittet sedan krisperiodens början. Sett över den senaste tioårsperioden är det bara Danmarks finanssektor som haft högre tillväxttakt (+3,7 procent per år, 2003-2013), vilket dock uteslutande beror på stark tillväxt innan krisen (bild 11).

10 Europeisk genomsnittsdata för banksektorns konsoliderade tillgångar motsvarar EU27 exklusive Malta men inklusive Schweiz.

11 Hushållens skuldkvot, det vill säga skulderna som andel av disponibel inkomst, ligger på 174 procent enligt Riksbanken. Olika beräkningsmetoder förekommer: Eurostat redovisar 150 procent, SCB 165 procent. Den svenska banksektorns storlek är, enligt Finansinspektionen, en anledning till att det svenska banksystemet behöver högre kapitalkrav än de minimikrav som ställs i EU. Utöver banksektorns storlek menar Finansinspektionen att koncentrationsgraden inom banksektorn bidrar till behovet av strikta kapitalkrav. Enligt Herfindahl-indexet, som mäter koncentrationsgraden genom att indexera kvadratsumman av aktörernas individuella marknadsandelar, hör Sverige till de länder som har en mer koncentrerad banksektor än EU-genomsnittet (2012). Herfindahl-indexet för EU27 är 650, Sverige 853, Danmark 1 130, Nederländerna 2 026 och Finland 3 010 (maxnivån är 10 000). Svensk banksektor påvisar enligt detta mått dock lägre koncentrationsgrad än exempelvis Danmark, Nederländerna och Finland.

BILD 11

Svenska finanssektorn har klarat sig förhållandevis bra genom krisen

NOT: Europeisk genomsnittsdatab motsvarar EU15

¹ Data för Italien ej verifierad

KÄLLA: Eurostat

Sverige klarade krisen bättre än många andra länder. Tre grundläggande orsaker som har lyfts fram är:

ROBUST MAKROEKONOMI: Sverige hade vid finanskrisens ingång starka statsfinanser, med till exempel låg statsskuld. Sverige hade också en robusthet genom ett väldiversifierat näringsliv för ett land av Sveriges storlek och högt arbetsdeltagande. Sveriges ekonomi klarade den mest intensiva krisperioden väl jämfört med andra länder. Svensk BNP-utveckling var negativ under två år (-0,7 procent 2008 och -5,0 procent 2009), drivet av Sveriges stora exportberoende. Dock återhämtade sig ekonomin förhållandevis snabbt (+6,3 procent 2010 och +3,0 procent 2011) genom en flytande valuta som föll i värde under krisen och en expansiv finanspolitik.

STÖDJANDE STATLIGA ÅTGÄRDER: En stabilitetsplan för banksektorn infördes i slutet av oktober 2008 med garantiprogram för bankfinansiering, ramverk för bankstöd samt en stabilitetsfond för eventuell insolvens. Riksbanken och Riksgälden genomförde även likviditetsstödande åtgärder samtidigt som regeringen utvidgade den statliga insättningsgarantin.

LÅG RISKEXPONERING: Med undantag för vissa bankers relativt höga utlåning i Baltikum var den svenska finanssektorns exponering mot de värst drabbade krisländerna i södra Europa låg. Samtidigt var bankerna väl kapitaliserade för att klara eventuella kreditförluster.¹²

¹² IMF fastslog "The direct exposure of the Swedish banking sector to the sovereign and private sectors in Greece, Ireland, and Portugal (GIP) is so low that there is no notable loss to Swedish banks even if they have to withstand simultaneously very high 30 percent losses on those claims". Se "Sweden and the Global Banking System: Links and Vulnerabilities", IMF 2012.

SVERIGE I FRAMKANT INOM NY TEKNOLOGI

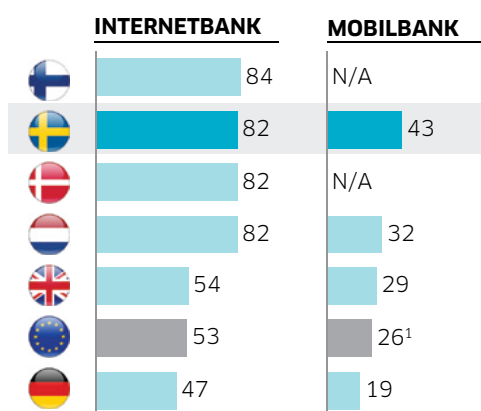
Sverige utmärker sig även inom ett annat område: teknologisk mognad. Rapporten *Cities of Opportunity 6*, publicerad av PricewaterhouseCoopers 2014, placerar Stockholm på tredje plats av 30 städer runt om i världen vad gäller "technology readiness", framför både Hong Kong, New York och Paris. Undersökningen mäter tillgång till Internet i skolor, kvaliteten på bredband, hur framgångsrika teknologiska tillväxtinitiativ är samt klimatet för mjukvaruutveckling. De starka förutsättningarna i samtliga nämnda dimensioner har lett till att svenskarna är att betrakta som "early adopters" av ny teknologi.

Kundernas höga tekniska kompetens har möjliggjort framväxten av kundcentrerade IT-lösningar. Samtliga jämförda nordiska länder tillhör Europas mest välutvecklade vad gäller internetbankpenetration, där nivåerna ligger betydligt över EU15-genomsnittet (bild 12). Sverige har även hög mobilbankpenetration jämfört med flera andra länder.

BILD 12

Sverige ligger i framkant inom ny teknologi

Penetration, procent 2013

- Östgötabanken först med internetbank 1996
- 60% av 65-74-åringarna utförde banktjänster online 2013
- Mobilbank snabbast växande kanal (1000 nya kunder per dag hos Nordea)
- Även andra mobila tjänster växer snabbt
 - Swish och WyWallet har ~1,5 miljoner användare
 - Appar för investeringar och sparande, etc. har snabbt etablerats

NOT: Europeisk genomsnittsdata motsvarar EU15

¹ Genomsnitt av länder med data, ej samtliga EU15

KÄLLA: Svenska Bankföreningen; Eurostat; McKinsey Mobile Banking Survey

STARK ETABLERING AV RISKKAPITAL

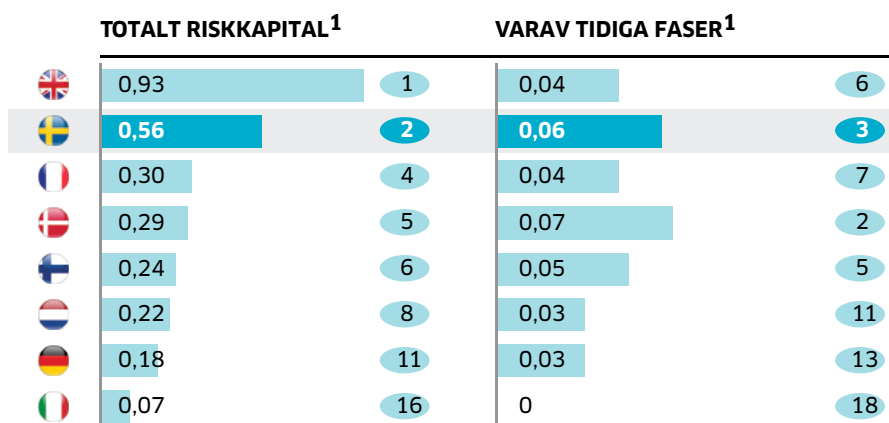
Ytterligare ett utmärkande drag för Sverige, som vidrörts tidigare, är den starka etableringen av riskkapital. Sverige är andra respektive tredje högst rankade nation i Europa vad gäller totalt riskkapital och riskkapital inom tidiga faser.¹³ Tillgången är hög även globalt sett och Sverige är ett av de länder inom OECD med högst riskkapitalinvesteringar i tidiga faser som andel av BNP (bild 13).

BILD 13

Sverige har stark etablering av riskkapital i både tidiga och mogna faser

Procent av BNP; Ø 2009-2013

Landets relativa position i Europa baserat på totalt riskkapital som andel av BNP

EXEMPEL PÅ SVENSKA AKTÖRER

¹ Riskkapitalinvesteringar efter investeringsbolagets säte

KÄLLA: EVCA

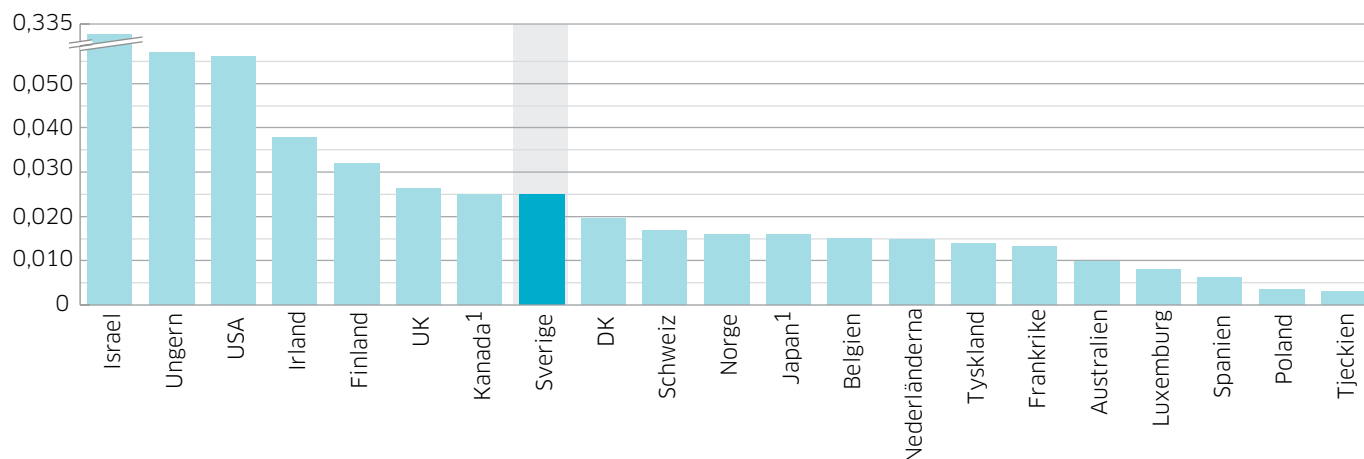
¹³ Mätt som genomsnittliga mängden investeringar 2009-2013.

Värt att notera är emellertid att tillgången på riskkapital i USA är betydligt större än i Europa och Sverige (bild 14). *The Economist* bekräftar bilden: "In the world of start-ups, the rule of thumb is that young American firms raise twice as much money in each round of financing as European ones – and twice as fast".¹⁴

BILD 14

Tillgången på riskkapital i tidiga faser är begränsad

Riskkapitalinvesteringar i tidiga faser som andel av BNP
Procent; Sådd/start-up/etc., 2012

KÄLLA: OECD Entrepreneurship at a Glance 2013; OECD publishing

Det är dock inte endast tillgången på kapital som spelar roll, även kvaliteten på kapitalet har betydelse. Statligt finansierat riskkapital kan exempelvis komma med vissa förbehåll och kan därmed tendera att inte i samma utsträckning fokusera på att generera betydande vinst och tillväxt (därmed kan kapitalet bedömas vara av lägre kvalitet). *The Economist* resonerar kring den förhållandevis stora mängden statligt kapital som präglar europeiskt riskkapital i tidiga faser (nära 40 procent 2013), som riskerar att påverka marknaden negativt genom att tvinga bort privat kapital som är av högre kvalitet. Detta skulle också kunna vara en orsak till skillnaderna i avkastning mellan amerikanska och europeiska riskkapitalfonder. Avkastningen för europeiska fonder har sedan 1990 varit runt 2,1 procent medan avkastningen för amerikanska fonder varit betydligt högre, runt 13 procent.¹⁵

Riksrevisionen har också konstaterat att det finns tecken på att statligt kapital tränger undan privat riskkapital. Vad gäller kapitaltillgången konstaterar Riksrevisionen att den överlag är god. Täckningen över olika faser konstateras vara svårbedömd då det finns indikationer på att både tillväxtfaserna och de allra tidigaste faserna är de med störst behov.¹⁶

De sektorer där mest riskkapital investeras (2012) är data- och konsumentelektronik (35 procent), life sciences (31 procent), kommunikation (11 procent), affärsrelaterade och industriella produkter (9 procent) samt energi och miljöteknik (4 procent). Värt att notera är också att det är stora skillnader mellan hur privat och offentligt kapital investeras. Data- och konsumentelektronik får ungefär tre gånger så mycket privat som offentligt kapital, medan offentliga aktörer investerar väsentligt mer än privata aktörer i energi och miljöteknik samt affärsrelaterade och industriella produkter.¹⁷

Ett område där det skett relativt stora investeringar i de nordiska länderna över de senaste åren är finansiell teknologi (fintech). Även i absoluta tal utgör de nordiska länderna ett stort nav för investeringar med ungefär hälften så mycket investerat kapital som Storbritannien, men betydligt mer än exempelvis Tyskland och Frankrike (2004–2013). En rad svenska företag och innovationer har också vuxit fram och etablerat sig inom finanssektorn, till exempel Klarna och iZettle (bild 15).

14 "Venture capital in Europe – Better, but not good enough", *The Economist*, 3 september 2013.

15 "European venture capital: Innovation by fiat – Well-meaning governments are killing the continent's startups with kindness", *The Economist*, 17 maj 2014.

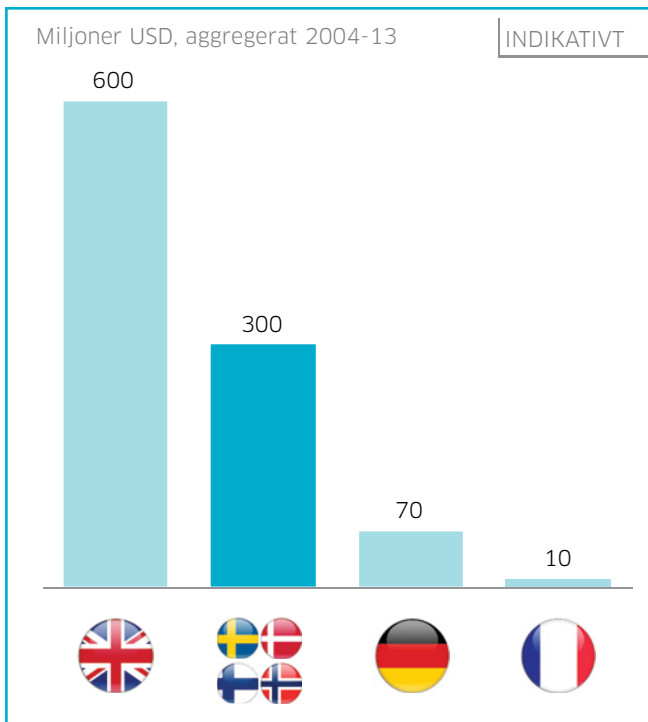
16 Statens insatser för riskkapitalförsörjning – i senaste laget, RIR 2014:1, Riksrevisionen

17 "Riskkapitalmarknaden i Sverige 2013", Statistik 2013:07, Tillväxtanalys

BILD 15

Stora investeringar inom fintech i Norden

TOTALA INVESTERINGAR INOM FINTECH

KÄLLA: Accenture; CB insights; Företagshemsidor

EXEMPEL PÅ SVENSKA FÖRETAG INOM FINTECH

Betalningslösningar		
		
		
Rådgivningsrelaterade tjänster		
Bank- och finansiell handel		

TRENDER SOM PÅVERKAR FINANSSEKTORN

Finanssektorns aktörer påverkas ständigt av utvecklingen i samhället, i Sverige och internationellt. Bland de trender som särskilt berör sektorn kan följande noteras:

FÖRÄNDERLIG REGLERING

Finanssektorn regleras av ett omfattande nationellt och internationellt regelverk, som ska säkerställa bland annat konsumentskydd, finansiell stabilitet och fungerande konkurrens. Utvecklingen av nya finansiella produkter och tekniska lösningar, europeisk integration, internationalisering av finansiella marknader och konsumenters skiftande preferenser är alla faktorer som innebär att regleringen på området förändras i hög takt – inte minst efter den finansiella krisen. Finanssektorns aktörer har bland annat att förhålla sig till:

KAPITAL- OCH LIKVIDITETSREGELVERK: I samband med den finansiella krisen såg lagstiftare världen över behov av att stärka den finansiella stabiliteten genom att ställa strängare krav på aktörernas förmåga att hantera förluster. De internationella Basel- och Solvency-regelverken som nu införs riktar sig primärt till banker och försäkringsbolag och reglerar bland annat kapitalstrukturen (exempelvis genom att ange hur mycket eget kapital som krävs för en viss typ av tillgångsstruktur).

TILLSYN: De finansiella marknadernas funktionssätt och regelverkens efterlevnad kontrolleras av nationella tillsynsmyndigheter, i Sverige Finansinspektionen (FI). FI har ökat sina tillsynsaktiviteter under den senaste tioårsperioden. På europeisk nivå pågår en fördjupad harmonisering och integration av tillsynen. I och med införandet av den europeiska bankunionen kommer den europeiska centralbanken ECB att utöva central tillsyn över banker i hela euroområdet efter ett gemensamt regelverk. Sverige står utanför bankunionen men kommer i hög grad ändå att beröras av dessa förändringar.

KONSUMENTSKYDD: Nya och alltmer komplexa finansiella produkter påverkar även utvecklingen på konsumentskyddsområdet. Inom EU införs såväl breda direktiv om finansiella instrument (främst MiFID II) som specifika regler om enskilda produkter (till exempel PRIIPS, som styr vilken information som måste lämnas om fonder och fondförsäkringar). I Sverige har flera initiativ tagits för stärkt konsumentskydd och ökad transparens på de finansiella marknaderna, bland annat genom införandet av det så kallade Norman-beloppet för fonder och ökade resurser till Finansinspektionens och Konsumentverkets tillsynsaktiviteter.

Ovan nämnda punkter täcker inte hela regleringsområdet men ger en indikation på vilka aspekter som kan påverka mest. Ett område som inte diskuterats är skattereglering där vissa förändringar debatteras på EU-nivå. Något som diskuterats explicit är skatt på finansiella transaktioner som Sverige hittills motsatt sig.

SNABB TEKNIKUTVECKLING

Teknikutveckling och ökad teknisk kompetens bland konsumenter bidrar till innovationer inom en rad områden. Exempel inkluderar nya typer av finansieringslösningar (till exempel crowdsourcing, peer-to-peer lending), betalningslösningar (genom till exempel QR-koder, NFC-lösningar eller biometriska metoder²⁰), eller rådgivningsrelaterade lösningar (PFM-tjänster, andra jämförelsetjänster²¹).

Innovation sker också på en rad andra områden inom finanssektorn. Inom handel med finansiella instrument ökar den algoritmiska handeln stadigt samtidigt som värdepapperisering återigen börjar ta fart efter en stor nedgång under krisen.

18 År 2013 lade Finansinspektionen 174 000 timmar på tillsyn vilket kan jämföras med 74 000 timmar år 2003 (enligt FI:s årsredovisningar 2013, 2004).

19 MiFID – Market in Financial Instruments Directive; PRIIPS – Packaged Retail Investment Products; Norman-belopp är ett jämförelsemått för kostnaden på fonder, baserat på den sammanlagda kostnaden i en fond för ett visst sparande.

20 QR – Quick Response (bygger på att använda exempelvis en mobiltelefon för inläsning av en typ av streckkod); NFC – Near Field Communication (trådlös överföring över korta sträckor); Biometriska metoder inkluderar bland annat avläsning av fingeravtryck.

21 PFM – Personal Financial Management (applikationer eller online-verktyg som tillhandahåller tjänster för privatpersoner i syfte att hantera sin privatekonomi).

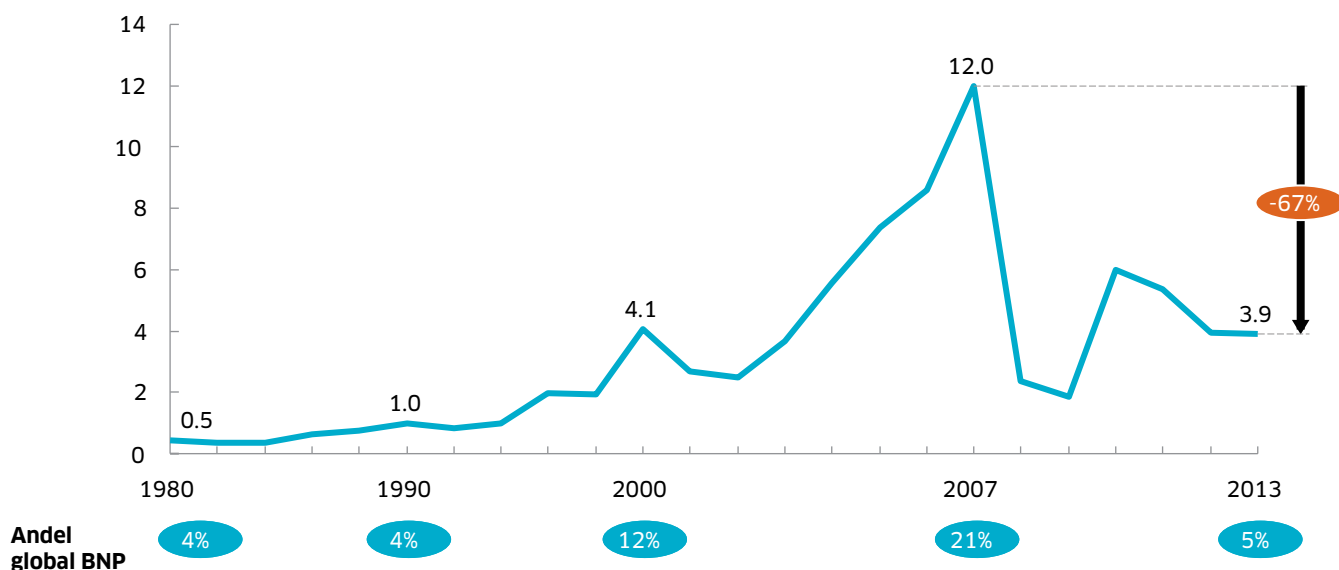
ÖKAD INTERNATIONELL KONKURRENS

De internationella kapitalflödena ökade kraftigt fram till finanskrisens början vid 2008 då de minskade kraftigt till nivåer som sågs under mitten på 1990-talet. Sedan krisen har kapitalflödena återhämtat sig något men ligger fortfarande nära 70 procent under toppnivåerna 2007 (bild 16). På lång sikt kan ökade kapitalflöden relateras till fortsatt internationalisering av finanssektorn som typiskt sett också leder till ökad internationell konkurrens. Tillhandahållandet av finansiella tjänster är i grunden en rörlig verksamhet som inte är bunden till geografiska inramningar. I samband med teknikutveckling och ökad kunskap hos finanssektorns kunder är det troligt att ökad internationalisering leder till ökad konkurrens inom sektorn. På kort sikt är det dock, enligt till exempel MGI, osannolikt att kapitalflödena återigen uppnår de nivåer som sågs innan krisen. Allt annat lika skulle detta således innebära en långsammare ökning av den internationella konkurrensen än vad som setts tidigare.

BILD 16

Internationella kapitalflöden föll kraftigt 2008 och når idag en ungefär tredjedel av toppnivåerna före finanskrisen

USD tusentals miljarder; Internationella kapitalflöden¹

1 Inkluderar FDI, köp av utländska obligationer och aktier samt transnationell ut- och inlåning

KÄLLA: IMF Balance of Payments; McKinsey Global Institute

ALLTMER SOFISTIKERADE KUNDER

Som påpekats tidigare är den tekniska kompetensen inom den svenska finanssektorn hög jämfört med andra europeiska länder. Teknikkompetensen ökar kontinuerligt i takt med att nya innovationer växer fram samtidigt som yngre generationer blir större användare av finansiella tjänster. Konsumenterna ställer till synes även allt högre krav på kostnadstransparens. Några sparprodukter som framgångsrikt lockat kunder och kapital inom svensk privatmarknad har under de senaste åren varit starkt sammankopplade med låga avgifter (exempelvis Avanza Zero). Även globalt sett har lågkostnadsprodukter såsom börshandlade fonder, som ofta har lägre avgifter, växt kraftigt under de senaste åren. Enligt *The Economist* har de förvaltade tillgångarna i börshandlade fonder ökat med nästan en faktor sex sedan 2005, vilket gör tillgångsslaget nästan lika stort som det inom hedgefond-branschen.²²

De ovan nämnda trenderna – föränderlig reglering, snabb teknikutveckling, ökad internationell konkurrens och alltmer sofistikerade kunder – kommer att få inverkan på svensk finanssektors utveckling och konkurrenskraft. Hur sektorns intressenter – både offentliga och privata – väljer att ta tillvara på de möjligheter och utmaningar förändringarna medför påverkar Stockholms och Sveriges ställning.

22 "Fund Management – Will invest for food", *The Economist*, 3 maj 2014; med börshandlade fonder avses Exchange Traded Funds (ETFs).

STOCKHOLM SOM FINANSCENTRUM

Flera rapporter analyserar länders eller staders konkurrenskraft utifrån olika faktorer. Ofta presenteras ett sammanvägt index baserat på hur landet eller staden i fråga bedöms prestera på respektive område.

SVERIGES KONKURRENSKRAFT I INTERNATIONELL JÄMFÖRELSE

En av de mer välkända rapporterna är World Economic Forums *Global Competitiveness Index* som jämför konkurrenskraft på landsnivå. Enligt WEF, som sammanställer både kvantitativa och kvalitativa indikatorer, är Sverige världens tionde mest konkurrenskraftiga land år 2014 (bild 17). Det är en försämring från mitten och slutet på 2000-talet då Sverige återkommande hade en plats bland de fyra bästa. Arbetsmarknadsreglering och skatter ger delvis en förklaring till vår sämre placering, och frågan om Sveriges konkurrenskraft ses i ett bredare samhällsekonomiskt perspektiv.

Bland Sveriges styrkor framhävs bland annat välfungerande institutioner, goda förutsättningar för innovation med hög teknologisk nivå och utvecklingsgrad i näringslivet samt starka makroekonomiska förhållanden (bild 18).

BILD 17

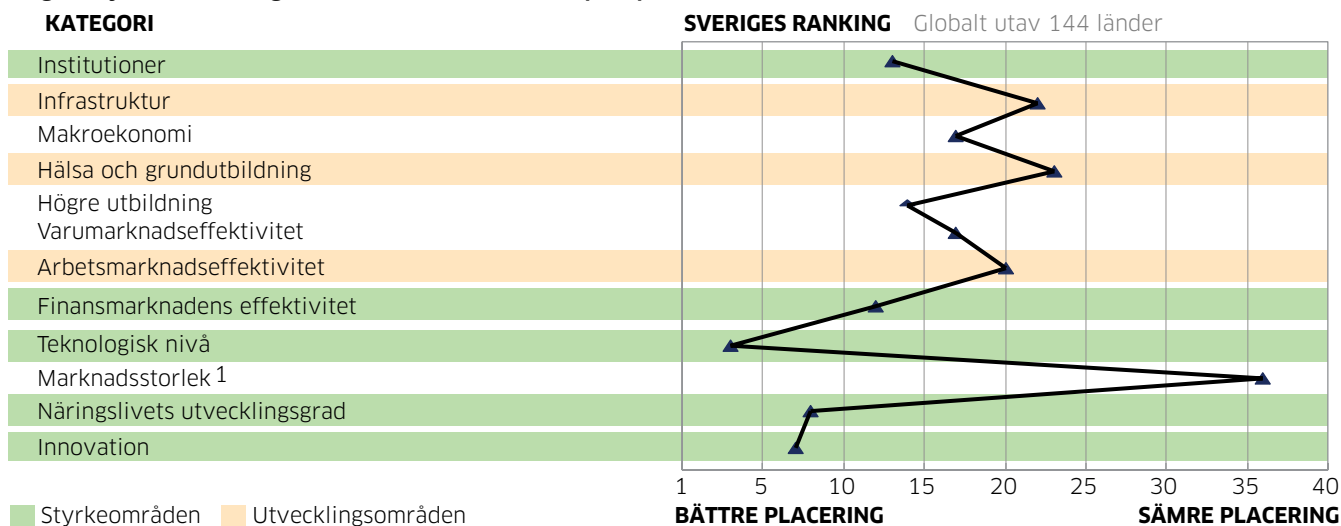
Enligt WEF är Sverige världens tionde mest konkurrenskraftiga nation

LAND	RANKING 2014	INDEX 1-7	RANKING 2013	FÖRÄNDRING I RANKING
Schweiz	1	5,70	1	-
Singapore	2	5,65	2	-
USA	3	5,54	5	▲
Finland	4	5,50	3	▼
Tyskland	5	5,49	4	▼
Japan	6	5,47	9	▲
Hong Kong SAR	7	5,46	7	-
Nederländerna	8	5,45	8	-
Storbritannien	9	5,41	10	▲
Sverige	10	5,41	6	▼
Norge	11	5,35	11	-
Förenade Arabemiraten	12	5,33	19	▲
Danmark	13	5,29	15	▲
Taiwan	14	5,25	12	▼
Kanada	15	5,24	14	▼
Qatar	16	5,24	13	▼
Nya Zeeland	17	5,20	18	▲
Belgien	18	5,18	17	▼
Luxemburg	19	5,17	22	▲
Malaysia	20	5,16	24	▲

KÄLLA: World Economic Forum Global Competitiveness report 2014-15

BILD 18

Sveriges styrkor och svagheter i ett internationellt perspektiv

1 Marknadsstorlek ej inkluderat som primärt utvecklingsområde då denna faktor ej kan påverkas aktivt

KÄLLA: World Economic Forum Global Competitiveness report 2014-15

Även andra studier listar Sverige högt vad gäller innovationskraft. *The Global Innovation Index (GII)*, ett samarbete mellan Cornell, INSEAD och WIPO²³, rankar Sverige tredje högst i världen efter Schweiz och Storbritannien. GI bedömer både innovationsmässiga förutsättningar och resultat samt beräknar därefter ett sammanvägt index av landets innovationskraft. Forskning och utveckling, universitetsutbildning samt patentansökningar är tre områden inom vilka Sverige presterar särskilt bra enligt GI. Bilden stärks av en nyligen genomförd kartläggning av världens nystartade teknikbolag som nått en värdering om 1 miljard amerikanska dollar under det senaste decenniet, utförd av teknikentreprenören Niklas Zennströms investeringsbolag Atomico. Kartläggningen fann att Stockholm är världens näst mest produktiva tekniknav per capita efter Silicon Valley. Därtill var Sverige det tredje landet på listan i absoluta tal med fem bolag, vilket enbart var högre i USA (79 bolag) och Kina (26 bolag).²⁴

STOCKHOLMS BETYDELSE SOM FINANSIELLT CENTRUM

Flera studier undersöker specifikt olika städers betydelse som finansiella centrum. Med utgångspunkt i den senaste rapporten från Global Financial Centres Index (GFCI) ger bild 19 nedan en sammanfattande överblick av de faktorer som typiskt sett ligger till grund för analys av konkurrenskraften för ett finansiellt centrum. Faktorerna kan delas in i fem kategorier: Företagsmiljö, humankapital, infrastruktur, utvecklingsgrad inom finanssektorn samt övriga faktorer (relaterade till exempel landets allmänna innovationsklimat, hållbarhet, nationell säkerhet samt varumärke).

BILD 19

Viktiga faktorer för ett finansiella centrum

FÖRETAGSMILJÖ	HUMANKAPITAL	INFRASTRUKTUR	FINANSSEKTORNS UTVECKLINGSGRAD	ÖVRIGA FAKTORER
<ul style="list-style-type: none"> • Öppenhet för utländska aktörer • Politisk stabilitet • Regulatorisk miljö • Makroekonomisk miljö • Skattenivåer 	<ul style="list-style-type: none"> • Flexibilitet i arbetsmarknaden • Utbildningsnivå • Livskvalitet • Tillgång på/ kostnad för personal med finansiell kompetens • Tillgång på/ kostnad för administrativ personal • Öppenhet för utländsk kompetens 	<ul style="list-style-type: none"> • Fastigheter, kontor och bostäder • Telekommunikation • Transport 	<ul style="list-style-type: none"> • Djup och bredd inom finansiella delsektorer (kritisk massa) • Handelsvolymerna på inhemsk finansiell marknad • Tillgång på kapital • Tillväxt och sysselsättning • Välfungerande banksektor 	<ul style="list-style-type: none"> • Innovationsgrad • Kulturell mångfald • Miljö/hållbarhet • Nationell säkerhet • Närhet till andra marknader, kunder, leverantörer • Varumärke

KÄLLA: The Global Financial Centres Index (Z/YEN, 2014); From local to global: Building a Modern Financial Centre (City of London, 2013); European cities monitor (Cushman & Wakefield, 2011); Sustaining New York's and the US' Global Financial Services Leadership (City of New York, 2008); Finansiella sektorn bär frukt (SOU 2008:12, 2008)

Global Financial Centres Index rankar Stockholm på nionde plats bland europeiska finanscentrum. Stockholm är därmed högst rankat i Norden men tätt åtföljt av Oslo på tionde plats. Oslo var dessutom högre rankat än Stockholm i föregående års ranking. London är Europas ledande finanscentrum följt av regionala och nischade centrum som Zürich, Genève, Luxemburg samt Frankfurt (bild 20).

23 World Intellectual Property Organization

24 "Stockholm tekniknav nummer två i världen", *SVD Opinion*, 29 oktober 2014.

BILD 20

GFCI rankar Stockholm som nionde finanscentrum i Europa

	MARS 2014			EUROPA			GLOBALT		
	GFCI 15 ranking	GFCI 14 ranking	Förändring ranking	GFCI 15 ranking	GFCI 14 ranking	Förändring i ranking	GFCI 15 ranking	GFCI 14 ranking	Förändring i ranking
London	1	1	-	2	1	▼ 1	2	1	▼ 1
Zürich	2	2	-	5	6	▲ 1	5	6	▲ 1
Geneve	3	3	-	9	8	▼ 1	9	8	▼ 1
Frankfurt	4	4	-	11	9	▼ 2	11	9	▼ 2
Luxemburg	5	5	-	12	13	▲ 1	12	13	▲ 1
Wien	6	6	-	19	20	▲ 1	19	20	▲ 1
Monaco	7	7	-	24	23	▼ 1	24	23	▼ 1
München	8	10	▲ 2	28	34	▲ 6	28	34	▲ 6
Stockholm	9	12	▲ 3	30	37	▲ 7	30	37	▲ 7
Oslo	10	8	▼ 2	33	26	▼ 7	33	26	▼ 7
Paris	11	9	▼ 2	36	29	▼ 7	36	29	▼ 7
Amsterdam	12	13	▲ 1	46	45	▼ 1	46	45	▼ 1
Milano	13	15	▲ 2	48	51	▲ 3	48	51	▲ 3
Rom	14	11	▼ 4	54	35	▼ 19	54	35	▼ 19
Bryssel	15	19	▲ 4	57	60	▲ 3	57	60	▲ 3
Warszawa	16	N/A	N/A	60	71	▲ 11	60	71	▲ 11
Köpenhamn	17	14	▼ 3	61	49	▼ 12	61	49	▼ 12
Edinburgh	18	20	▲ 2	64	62	▼ 2	64	62	▼ 2
Dublin	19	17	▼ 2	66	56	▼ 10	66	56	▼ 10
Madrid	20	16	▼ 4	71	54	▼ 17	71	54	▼ 17

KÄLLA: The Global Financial Centres Index (Z/YEN, 2013, 2014)

KÄNNEDOM OM STOCKHOLM SOM FINANSIELLT CENTRUM

Som del av Global Financial Centres Index genomförs en enkät bland branschaktörer. Respondenternas svar jämförs därefter med GFCI:s kvantitativa värdering. Skillnaden mellan enkätsvar och GFCI-poäng kallas "Reputational Advantage" och är ett mått på den relativa uppfattningen av staden som finansiellt centrum. Stockholm har lågt Reputational Advantage och hamnar enligt detta mått bland de tio lägst rankade städerna.²⁵ Uppfattningen av Stockholm som finansiellt centrum är med andra ord inte lika positiv som Stockholms konkurrenskraft beräknad utifrån statistiska data. Stockholms resultat vad gäller Reputational Advantage belyser vikten av att tydliggöra faktiska förhållanden samt att arbeta med marknadsföring vilket främst amerikanska och asiatiska städer tycks ha lyckats väl med (bild 21).

Andra studier visar liknande resultat som GFCI, både vad gäller rankning och uppfattning. European Cities Monitor (ECM), ett index över städernas attraktivitet för näringslivet, rankar Stockholm som 13:e bästa affärsstad i Europa (2011), även här bäst i Norden. Stockholm rankas speciellt starkt vad gäller livskvalitet, där staden tillsammans med Barcelona är ledande i Europa. Men även ECM belyser vikten av marknadsföring: av 500 tillfrågade företagsledare i nio europeiska länder, hade bara 29 procent god eller ganska god kunskap om Stockholm som affärsstad. Detta placerar Stockholm på 19:e plats, efter bland annat Köpenhamn.

25 Totalt jämfördes 83 städer i denna rankning.

BILD 21

Stockholm bedöms ha lågt 'Reputational Advantage'

GFCI REPUTATIONAL ADVANTAGE

Mars 2014

	Reputational advantage	Survey assessment	GFCI 15 rating
	Seoul	72	790
	Singapore	67	818
	Hong Kong	58	819
	New York	54	840
	Tokyo	53	775
10 HÖGSTA	Sydney	53	743
	San Francisco	52	763
	Washington DC	40	756
	Boston	46	761
	Wellington	46	712
	Cypern	-41	500
	Budapest	-45	515
	Mauritius	-46	575
	Riyadh	-50	632
10 LÄGSTA	Tallinn	-55	455
	Stockholm	-65	618
	St Petersburg	-68	475
	Moskva	-69	522
	Reykjavik	-82	423
	Gibraltar	-86	553

KÄLLA: The Global Financial Centres Index (Z/YEN, 2014)

LONDON OCH SINGAPORE I FOKUS

Finansiella centrum kan delas in i tre kategorier med olika strategiskt fokus: Globala ledare (till exempel London och New York), regionala ledare (till exempel Singapore och Dubai) och nischledare (till exempel Chicago, Genève och Luxemburg). Globala ledare är städer som varaktigt lyckas upprätthålla sin status som världsledande inom en betydande bredd av finansiella tjänster. Regionala ledare anses vara städer eller mindre regioner som utgör ett primärt centrum för handel inom eller med en viss region. Nischledare är städer eller mindre regioner som är ledande inom avgränsade delar av finanssektorn, exempelvis inom handel med vissa typer av finansiella instrument. Gemensamt för de flesta av dessa ledande finanscentrum är att de bedriver ett aktivt arbete för att utveckla den egna finanssektorn. Nedan beskrivs ett urval av de initiativ som bedrivs i London och Singapore.

LONDON – EN GLOBAL LEDARE

Både privat och offentlig sektor arbetar målinriktat för att behålla och stärka Londons status som ledande finanscentrum. Exempel på faktorer som bidragit till Londons starka ställning inkluderar:

Uttalat och konkret stöd från stat och myndigheter: The City of London Corporation är en myndighet för utveckling och stöd till finanssektorn i London samt för Storbritanniens finanssektor i allmänhet (bild 22). Utvecklingen av Londons finansiella centrum har även tydligt stöd i landets högsta politiska ledning: Storbritanniens regering har en uttrycklig ambition att stärka landets ställning som globalt finansiellt centrum samt bygga en banksektor som stödjer ekonomins tillväxt. Exempel på vad The City of London Corporation har genomfört:

Den forskningsrapport som The City of London Corporation tog initiativet till 2003 övergick till att bli den årliga Global Financial Centres Index, en frekvent citerad internationell jämförelse av finansiella center.

Sedan 2012 leder The City of London Corporation ett initiativ att etablera London som västligt nav för valutahandel med den kinesiska valutan renminbi (RMB). Initiativet innebär ett samarbete med privata brittiska och kinesiska finansiella institutioner samt myndighetssamarbete för att identifiera stöd och hinder för valutahandeln. Renminbihandeln i Storbritannien fördubblades mellan 2012 och 2013, och London är den största RMB-handelsplatsen utanför Kina och Hongkong, före bland annat Singapore och Malaysia.

BILD 22

Översikt: The City of London Corporation

BAKGRUND	<ul style="list-style-type: none">• The City of London är stadens historiska centrum med endast ~7 000 invånare men 14 000 företag och 400 000 anställda• The City of London Corporation (CLC) har två roller<ul style="list-style-type: none">– Ordinarie lokal styrning av "The Square Mile"¹– Dedikerad myndighet för att stötta och utveckla den finansiella sektorn i London• CLC styrs av en vald församling – både stadsdelens invånare och etablerade företag har rösträtt
VERKSAMHET	<ul style="list-style-type: none">• Policyarbete nära den nationella regeringen i frågor som berör den finansiella sektorn<ul style="list-style-type: none">– International Regulatory Strategy Group – en expertgrupp inom finansiell reglering²– Representantsuppdrag i Bryssel• Marknadsföring av London som finansiellt centrum, bland annat genom utlandskontor i Kina och Indien• Tillhandahållande av kompetenstjänster genom t.ex.<ul style="list-style-type: none">– Rådgivning till små- och nyföretagare (finansiering, konsumentlagstiftning etc.)– Economic Research Programme som publicerar rapporter och forskning av betydelse för sektorn– Arrangemang och seminarier specifikt för finanssektorn– Drift av Storbritanniens ledande affärsbibliotek• Förvaltning av ett stort antal kommersiella fastigheter

"The city of London Corporation will support and promote the City of London as the world leader in international finance and business services"

¹ The Square Mile är en benämning på det geografiska område som utgörs av Londons historiska centrum och för vilket CLC utövar lokal styrning

² Drivs tillsammans med TheCityUK

KÄLLA: City of London; press

Aktiva branschorganisationer: TheCityUK är finanssektorns övergripande branschorganisation och bedriver både lobbying och konkreta utvecklingsprojekt. Innovate Finance (bild 23) grundades i augusti 2014 som en specialiserad branschorganisation för fintech-sektorn. City of London Corporation är organisationens huvudsponsor. Konkreta exempel:

TheCityUK utvecklade i juli 2014 en guide för utländska finansbolag som vill etablera sig i London, som distribueras globalt i samarbete med brittiska UD.

Innovate Finance har inlett sin verksamhet med att publicera en rapport (september 2014) som kartlägger den brittiska fintech-industrin och dess aktuella och framtida möjligheter.

BILD 23

Översikt: Innovate Finance

BAKGRUND	<ul style="list-style-type: none"> • Innovate Finance (IF) är en branschorganisation för företag inom fintech-området, grundad i augusti 2014 • IF är ett nationellt organ men med fokus i London • Huvudsponsor är City of London Corporation och fastighetsbolaget CanaryWharfGroup • Medlemmarna (50 st.) utgörs av såväl globalt etablerade finans- och teknikbolag (t.ex. Barclays, Telefonica) och fintech-entreprenörer (t.ex. Nutmeg, iwoca) 	<p style="text-align: center;">INNOVATE/FINANCE</p> <p style="text-align: center;"><i>“Innovate Finance is an industry organisation that will accelerate the UK’s leading position in the global financial services sector, by directly supporting the next era of technology-led financial services innovators, whether they be a young start-up or an establish industry player”</i></p>
VERKSAMHET	<ul style="list-style-type: none"> • Länka investerare till innovatörer och entreprenörer • Påverka politiska beslutsfattare och andra aktörer • Driva och tillgängliggöra forskning inom fintech • Marknadsföra branschen och öka dess exponering mot konsumenter och näringsliv • Driva innovationsprogram på egen hand samt tillsammans med andra aktörer <div style="border: 1px solid #00bcd4; padding: 5px; margin-top: 10px;"> <p>“With the launch of Innovate Finance” on the 6th of August, the UK is one step closer to having the world’s first unified Fintech ecosystem”</p> <p>Claire Cockerton, CEO</p> </div>	<p style="text-align: center;">FINTECH I LONDON</p> <ul style="list-style-type: none"> • Investeringar i fintech ökade med 50 % per år, 2008-14 • Flertalet övriga initiativ drivs <ul style="list-style-type: none"> - Level39 - en ledande europeisk fintech-inkubator - London FinTech Week och Finnovate - konferenser

KÄLLA: Innovate Finance; FinTechWeek; Finnovate; press

Tätt samarbete mellan offentlig och privat sektor: Financial Services Trade and Investment Board (FSTIB) är ett exempel på offentlig-privata samarbetsinitiativ för att stärka finanssektorns ställning som global ledare. FSTIB identifierar och driver riktade projekt för finansiell tjänsteexport och investeringsfrämjande (bild 24). Konkreta exempel:

Det brittiska utrikesdepartementet satte i november 2013 upp en arbetsgrupp (*taskforce*) som arbetar med partnerländer för att utveckla nya snabbväxande kapitalmarknader och stärka Londons ställning i dessa. Förutom utrikesdepartementet ingår finansdepartementet, biståndsmyndigheten DFID, exportrådet UKTI samt privata finansiella bolag i gruppen, som ska verka för att stärka Londons ställning i tillväxtländernas finanssektorer.

Inom islamisk finans gav den brittiska regeringen bland annat som första icke-muslimska land ut obligationer förenliga med islamiska shariaregler under 2013. Man införde också shariaförenliga student- och start-up-lån och medverkade till att etablera Global Islamic Finance and Investment Group, en expertgrupp inom islamiska investeringar.

Översikt: Financial Services Trade and Investment Board

BAKGRUND	<ul style="list-style-type: none"> • Financial Services Trade and Investment Board (FSTIB) etablerades av Storbritanniens regering 2013 • Utgörs av ett offentlig-privat expertorgan för finansiell tjänsteexport och investeringsfrämjande • Består av ett antal företrädare för finansdepartementet, det brittiska exportrådet (UKTI) och finanssektorns branschorganisation TheCityUK
VERKSAMHET	<ul style="list-style-type: none"> • Identifiera globala tillväxtmöjligheter för organisation brittiska finansiella företag • Föreslå prioriterade åtgärder och projekt för att främja sektorns internationella konkurrenskraft • Samordna offentliga och privata nyckelaktörer för att underlätta finanssektorns tillväxt • Nio prioriterade insatsområden identifierades under det första verksamhetsåret - insatserna täcker en bredd av geografiska områden, delsektorer och leds av flertalet olika aktörer

Nio prioriterade insatsområden	Stages of development	Region	Sector	Target market	Lead organisation
1. Renminbi	Delivery	London	Cross sector	China	City of London Corporation
2. Investment management strategy	Delivery	Scotland, widerUK	Investment management	China and global	TheCityUK
3. Islamic Finance	Delivery	London, widerUK	Cross sector	Middle East, South East Asia	FCO
4. UK trade policy	Delivery	London, widerUK	Cross sector	Global	HMT
5. Insurance growth action plan	Development	London, widerUK	Insurance	Global	HMT
6. Emerging markets	Scoping	London, widerUK	Cross sector	Emerging markets -to be determined	FCO
7. Financial Technology	Scoping	London, widerUK	Cross sector	Global	UKTI
8. Back and middle office	Scoping	London, widerUK	Banking and cross sector	Global	UKTI
9. Destination for raising finance	Scoping	London, widerUK	Markets and cross sector	Global	To be determined

KÄLLA: FSTIB: HM Treasury; TheCityUK: press

SINGAPORE – EN REGIONAL LEDARE

Singapore fungerar som ett regionalt finansiellt centrum i Asien och hanterar en betydande del av regionens utländska direktinvesteringar (82 procent av ingående Foreign Direct Investment, FDI i finansiella företag inom ASEAN) samt export av finansiella tjänster (95 procent av exporten av finansiella tjänster).²⁶ Exempel på initiativ och organisationer som syftar till att stärka Singapores finanssektor inkluderar:

MONETARY AUTHORITY OF SINGAPORE (MAS): MAS som organisation fyller en funktion som kombinerad centralbank och finansinspektion och har ett lagstadgat uppdrag att bidra till den strategiska betydelsen av Singapore som finansiellt centrum. Exempelvis har MAS sedan länge verkat för att främja kompetensförsörjningen inom finanssektorn: Institute of Banking and Finance (IBF) grundades 1974 i samarbete med MAS för att utbilda finanspersonal; på 80- och 90-talen gavs en ny myndighet Contact Singapore i uppdrag att genom internationella kampanjer attrahera utländsk kompetens till Singapore, och sedan 2006 driver MAS ett utbildnings- och forskningsnätverk inom finans med ledande nationella och internationella institut, exempelvis INSEAD.

INFOCOMM DEVELOPMENT AUTHORITY OF SINGAPORE (IDA): IDA driver projekt inom finansiell teknologi. Inom tre delområden (Next-Generation Electronic Payments, Corporate Financial Information Exchange och i-Wealth Management) stödjer IDA utvecklingen av teknisk infrastruktur för finanssektorn. Som en del av detta har exempelvis IDA sedan 2012 medverkat till att sätta upp ett nätverk av 30 000 NFC-betalningsterminaler runt om i staden.

LAND TRANSPORT AUTHORITY (LTA): Arbetar aktivt med att förbättra kommunikationerna till stadens finansiella centrum i rusningstid. I april 2013 togs initiativ till att erbjuda gratis kollektivtrafik till utvalda stationer före klockan 07:45, för att få fler passagerare att resa innan den värsta rusningen.

Dessa två kända finanscentrum – London och Singapore – med sinsemellan stora olikheter, har inte samma förutsättningar som Stockholm. Men deras sätt att utvecklas i sina roller, utifrån sina styrkor och regionala förutsättningar, kan fungera som en inspirationskälla i en diskussion om Stockholms framtida finanssektor.

STOCKHOLMS FINANSSEKTOR – EN VÄG FRAMÅT

Den här rapporten ger en bild av finanssektorns betydelse för Stockholms och Sveriges ekonomi. Rapporten presenterar inte en färdig framtidsvision eller en konkret handlingsplan. Att enas kring en målbild, och avgöra vilken väg som skulle kunna leda fram till den, är en gemensam utmaning av större proportioner. Detta gäller i synnerhet frågor med djupare samhällsorientering, såsom samverkan mellan tillväxt och infrastruktur, kompetens, utbildning samt reglering.

Däremot är vi, rapportens upphovsmän, av uppfattningen att ett bredare arbete måste ta vid där denna rapport slutar. I flera andra länder görs strategiska investeringar i finanssektorn i syfte att stärka dess roll som tillväxtmotor. Sverige har inte råd att hamna på efterkälken. En målbild, framtagen av en bred grupp intressenter inom privat och offentlig sektor, måste kompletteras med en analys av de förändringsbehov som föreligger. Det är sedan av stor vikt att dessa leder till ett antal konkreta och riktade förändringsinitiativ. Två grundläggande frågeställningar bör lyftas fram i detta sammanhang:

Vilken målbild för Stockholm?

En meningsfull målsättning är att Stockholm ska vara en av Europas fem mest betydelsefulla finanscentrum år 2020. För att uppnå målbilden bör man utgå från Sveriges och Stockholms styrkor och bygga vidare på dem. Stockholm är den största marknaden i Norden och rankas som vi konstaterat högre än sina nordiska grannländer. Däremot lyckas vi inte marknadsföra Stockholms styrkor internationellt.

Vid internationella jämförelser tycks Stockholms främsta styrkor vara innovationskraft, teknologisk utveckling, god kapitaltillgång (åtminstone jämfört med europeiska länder) och hög livskvalitet. En tänkbar målbild skulle exempelvis kunna fokusera på möjligheterna för entreprenörskap och teknologisk innovation inom finanssektorn.

Hur kan målbilden uppnås?

Initiativ kopplade till att göra Stockholm till ett ledande europeiskt finanscentrum: För att Stockholm ska kunna bli ett ledande europeiskt finanscentrum behöver vi bland annat fokusera på förbättrad transportinfrastruktur mellan de europeiska länderna, liksom se till att Sverige inte är mindre attraktivt än våra grannländer i fråga om skattestruktur, regleringar och tillgång till kompetent personal.

Initiativ kopplade till entreprenörskap och teknologisk innovation: Tillgången på bostäder, arbetsmarknadens reglering och skattefrågor har betydelse för att skapa ett företags- och entreprenörsvänligt klimat som underlättar för potentiella entreprenörer att etablera och växa sin verksamhet. Exempel på kompletterande initiativ i syfte att stimulera entreprenörmässig aktivitet är olika former av samarbeten med fokus på utbildning och kompetensutveckling. Möjligheter till ökad samverkan med andra branscher nära kopplade till finanssektorn (exempelvis IT-sektorn) bör även utredas.

Etablering av en stark organisation med fokus på finans: Idag saknas en svensk motsvarighet till "The City of London Corporation" med det uttalade uppdraget att stötta och utveckla den finansiella sektorn i Stockholm. Oavsett målbild för Stockholms finanssektor, skulle etablering av en sådan organisation anpassad för svenska förhållanden, kunna få mycket positiva effekter för Stockholm och för landets ekonomi i stort. Verksamheten skulle kunna tillgängliggöra forskningsresultat och rapporter av betydelse för finanssektorn och arbeta fram riktlinjer i frågor som rör finanssektorn – samt inte minst att marknadsföra Stockholm som finansiellt centrum utanför Sveriges gränser.

Författarna till denna rapport – Nasdaq Stockholm, Stockholms Handelskammare, Mannheimer Swartling Advokatbyrå och Advokatfirman Vinge – är övertygade om Stockholms finanssektors avgörande betydelse för svensk ekonomi. Vi hoppas att denna rapport ska leda till en bredare dialog och samverkan för att skapa en finanssektor av världsklass.

APPENDIX

BEGREPPSDEFINITIONER

Algoritmisk handel

Även kallad robohandel, högfrekvenshandel. Automatiserad börshandel där order och avslut hanteras av datorer enligt förprogrammerade regler

Basel III

Reglering av banksektorn inom kapitaltäckning, bruttosoliditet och likviditetsreglering. I EU införs detta regelverk genom en tillsynsförordning och ett nytt kapitaltäckningsdirektiv

BNP-bidrag

Se förädlingsvärde

Derivat

Ett finansiellt instrument som innebär överenskommelser om förpliktelser vid en given framtida tidpunkt, och vars värde är kopplat till en underliggande tillgång

Driftkostnadsprocent

Försäkringsbolags driftskostnad i relation till premieintäkterna

EU15

EU:s medlemsstater före maj 2004: Belgien, Danmark, Finland, Frankrike, Grekland, Irland, Italien, Luxemburg, Nederländerna, Portugal, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland, Österrike

FDI

Foreign Direct Investments, utländska direktinvesteringar. En direktinvestering uppstår när någon äger 10 procent eller mer i ett företag eller kommersiell fastighet belägen i ett annat land

Fintech

Finansiell teknologi. Syftar primärt på företag som utvecklar nya typer av finansiella lösningar (kund- och företagsorienterade) med en tyngdpunkt inom teknisk innovation

Förädlingsvärde

En sektors förädlingsvärde är sektorns produktionsvärde minus sektorns insatsförbrukning. Förädlingsvärdet utgörs av löner, vinster, skatter och kapitalförslitning. Summan av samtliga sektors förädlingsvärde utgör BNP

Högfrekvenshandel

Se algoritmisk handel

K/I-tal

Totala rörelsekostnader i procent av totala rörelseintäkter

Kapitalkrav

Regler för hur mycket kapital ett finansiellt företag minst måste hålla för att få bedriva verksamheten (kravet är kopplat till företagets risktagande)

Kärnprimärkapital

Består av eget kapital, dvs. aktiekapital och ackumulerade icke-utdelade vinster efter avdrag för vissa poster såsom goodwill och uppskjuten skattefordran

MiFID

Markets in Financial Instruments Directive. Enhetliga regler för värdepappersföretag och reglerade marknader inom EU. Också namnet på EU:s direktiv om marknader för finansiella instrument

NFC

Near Field Communication. En överföringsstandard för kontaktlöst utbyte av data över korta sträckor, typiskt runt 10 cm, som används för mobila betalningar

PFM

Personal Financial Management. Applikationer eller online-verktyg som tillhandahåller tjänster för privatpersoner i syfte att hantera sin privatekonomi

PRIPS

Packaged Retail Investment Products. PRIPS-förordningen innehåller krav på information som ska lämnas till konsumenter som erbjuds eller överväger investeringar i paketerade finansiella produkter, såsom fonder och fondförsäkringar

QR-kod

Quick Response-kod. Avläsningsbar kod för dataöverföring som kan användas för mobila betalningar

Riskkapital

Externa investeringar i onoterade bolag

Solvency

Ett samlingsnamn på de nya regler för försäkringsbolags ekonomiska ställning och styrka (solvens) som arbetas fram inom EU

Värdepapperisering

Eng.: Securitization. Värdepapperisering innebär förenklat att en grupp tillgångar med förutsägbara betalningsflöden, exempelvis bostadslån, omvandlas till obligationer eller andra lätt omsättningsbara värdepapper

REFERENSLISTA

- Accenture (2014), "The Boom in Global Fintech Investment – A new growth opportunity for London"
- Arcand, Jean-Louis, Berkes, Enrico & Panizza, Ugo (2012), "Too Much Finance?" IMF Working Paper 12/161
- ASEANstats, Foreign Direct Investments, http://aseanstats.asean.org/Menu.aspx?rxid=48da4721-eb96-4e7f-a682-6f8e8f893def&px_db=4-Foreign+Direct+Investments&px_type=PX&px_language=en, Hämtad 2014-10-07
- ASEANstats, International Trade in Services, http://aseanstats.asean.org/Menu.aspx?rxid=48da4721-eb96-4e7f-a682-6f8e8f893def&px_db=3Statistics+on+International+Trade+in+Services&px_type=PX&px_language=en, Hämtad 2014-10-07
- Bourse Consult (2013), "From local to global: Building a Modern Financial Centre", Special Interest Paper, The City of London Corporation
- Capgemini och Efma (2013), "World Insurance Report 2013"
- City of New York och U.S. Senate (2007), "Sustaining New York's and the US' Global Financial Services Leadership"
- Cornell University, INSEAD och WIPO (2014), "The Global Innovation Index 2014: The Human Factor In innovation"
- Cushman & Wakefield (2012), "European cities monitor 2011"
- Demirgüç-Kunt, Asli & Levine, Ross (2008), "Finance, Financial Sector Policies, and Long-Run Growth", World Bank Policy Research Working Paper Series
- ECB (2014), Consolidated banking data, <https://www.ecb.europa.eu/stats/money/consolidated/html/index.en.html>, Hämtad 2014-10-07
- Ekengren Oscarsson, Henrik & Bergström, Annika, red. (2014), "Svenska trender 1986-2013", SOM-rapport 2014:23, Göteborgs Universitet
- "European venture capital: Innovation by fiat – Well-meaning governments are killing the continent's startups with kindness", The Economist, 17 maj 2014
- Eurostat, National Accounts, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database, Hämtad 2014-10-07
- Eurostat, Regional information society statistics, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database, Hämtad 2014-10-07
- EVCA Research (2014), European Private Equity Activity Data 2007-2013, European Venture Capital Association, <http://www.evca.eu/research/activity-data/annual-activity-statistics/>, Hämtad 2014-10-07
- Finansinspektionen (2014), "Årsredovisning 2013"
- Finansinspektionen (2014), "Stabiliteten i det finansiella systemet"
- Finansmarknadsrådet (2007), "Samlad satsning på finansiell sektor – en gemensam grund", temarapport 1 till Finansmarknadsrådet
- "Fund Management – Will invest for food", The Economist, 3 maj 2014
- HM Treasury (2014), "Financial Services Trade and Investment Board: one year on"
- International Monetary Fund (2013): "Sweden, 2013 Article IV Consultation", IMF Country Report No. 13/277
- Johansson, Dan, Palmberg, Johanna & Bornhäll, Anders (2013), "Riskkapitalförsörjning i små och medelstora företag – utbud eller efterfrågan?", Rapport till projektet Företagsamt ägande, Svenskt Näringsliv
- Levine, Ross och Zervos, Sara (1998), "Stock Markets, Banks, and Economic Growth", The American Economic Review 88(3), s. 537-558
- McKinsey Global Institute (2013), "Financial globalization: Retreat or reset?", Global capital markets 2013
- McKinsey Global Institute (2014), Capital Markets Database
- McKinsey & Company (2014), "Mobile Banking Survey"
- Nasdaq Stockholm (2013), "Ett förbättrat börsnoteringsklimat för Sveriges tillväxt"
- Nasdaq Stockholm (2013), "First North job creation"
- Olshov, Anders et al (2010), "The location of Nordic and Global headquarters 2010"; Øresundsintituttet
- PricewaterhouseCoopers (2014), "Cities of opportunity 6"
- Riksbanken (2014), "Finansiell Stabilitet 2014:1"
- Riksrevisionen (2014), "Statens insatser för riskkapitalförsörjning – i senaste laget", RIR 2014:1
- Schwab, Klaus, red. (2014), "The Global Competitiveness Report 2014-2015", World Economic Forum (samt tidigare utgåvor)
- SOU 2008:12, "Finansiella sektorn bär frukt, Analys av den finansiella sektorn ur ett svenskt perspektiv", Bilaga 5 till Långtidsutredningen 2008

Statistiska Centralbyrån, "Finansräkenskaperna", <http://www.statistikdatabasen.scb.se/> hämtad 2014-10-07

Statistiska Centralbyrån, "Lönedatabasen", http://www.scb.se/sv_/Hitta-statistik/Statistik-efter-amne/Arbetsmarknad/Loner-och-arbetskostnader/Lonestrukturstatistik-hela-ekonomin/14372/Lonedatabasen/, Hämtad 2014-10-07

Statistiska Centralbyrån, "Nationalräkenskaperna", <http://www.statistikdatabasen.scb.se/> hämtad 2014-10-07

Stockholms handelskammare (2013), "Huvudkontorens ekosystem"

Svenskt Kvalitetsindex (2013), "Bank 2013",
Pressmeddelande 2013-10-07

"The slumps that shaped modern finance", The Economist, 12 april 2014

Tillväxtanalys (2013), "Riskkapitalmarknaden i Sverige 2013", Statistik 2013:07

Tillväxtverket (2011), "Tillväxtmöjligheter och tillväxthinder för svenska små och medelstora företag"

"Venture capital in Europe – Better, but not good enough", The Economist, Schumpeter Blog, 3 september 2013, <http://www.economist.com/blogs/schumpeter/2013/09/venture-capital-europe>, Hämtad 2014-10-07

Wilson, Karen & Silva, Felipe (2013), "Policies for Seed and Early Stage Finance: Findings from the 2012 OECD Financing Questionnaire", OECD Science, Technology and Industry Policy Papers, No. 9, OECD Publishing

Yeandle, Mark & Danev, Nick (2014), "Global Financial Centres Index 15", Z/Yen Group och Qatar Financial Centre Authority (och tidigare utgåvor)

Zennström, Niklas, "Stockholm tekniknav nummer två i världen", SVD Opinion, 29 oktober 2014

Stockholms Handelskammare

VINGE